

Dziennik ustaw państwa

dla

królestw i krajów w Radzie państwa reprezentowanych.

Cześć XVIII. — Wydana i rozesłana dnia 30 marca 1879.

43.

Traktat pomiędzy monarchją austryacko-węgierską, Niemcami, Francją, Wielką Brytanią, Włochami, Rosyją i Turcyją.

(Zawarty w Berlinie dnia 13 lipca 1878.)

Wzajemne ratyfikacye wymienione tamże dnia 3 a względnie 28 sierpnia 1878.

Nos Franciscus Josephus Primus,
divina favente clementia Austriae Imperator;
 Apostolicus Rex Hungariae, Rex Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Slavoniae, Galiciae, Lodomeriae et Illyriae; Archidux Austriae; Magnus Dux Cracoviae; Dux Lotharingiae, Salisburgi, Styriae, Carinthiae, Carnioliae, Bucovinae, superioris et inferioris Silesiae; Magnus Princeps Transilvaniae; Marchio Moraviae; Comes Habsburgi et Tirolis etc. etc.

Notum testatumque omnibus et singulis, quorum interest, tenore praesentium facimus:

Posteaquam Nos et Majestas Sua Germaniae Imperator, Borussiae Rex, Praeses Reipublicae Franco-gallicae nec non Majestates Suae Magnae Britanniae Hiberniaeque Regina, Indiae Imperatrix, Italiae Rex, Omnium Russiarum Imperator atque Osmanorum Imperator ad discutendas condiciones pacis praeliminaris inter Russiam atque Turciam in San

Stefano conclusae et ad conciliandam certam diuturnamque pacem, Ministros plenipotentiariorum nominavimus, qui Berolini in congressum convenerunt; posteaquam porro, consensione feliciter stabilita, a Plenipotentiariorum ablegatis tractatus, sexaginta quatuor articulis consistens, die 13. Julii 1878 initus et signatus fuit, tenoris ad verbum sequentis:

Au nom de Dieu tout-puissant.

Sa Majesté l'Empereur d'Autriche, Roi de Bohême etc. et Roi Apostolique de Hongrie, Sa Majesté l'Empereur d'Allemagne, Roi de Prusse, le Président de la République Française, Sa Majesté la Reine du Royaume-Uni de la Grande Bretagne et d'Irlande, Impératrice des Indes, Sa Majesté le Roi d'Italie, Sa Majesté l'Empereur de toutes les Russies et Sa Majesté l'Empereur des Ottomans, désirant régler dans une pensée d'ordre Européen conformément aux stipulations du Traité de Paris du 30 mars 1856, les questions soulevées en Orient par les événements des dernières années et par la guerre dont le traité préliminaire de San Stefano a marqué le terme, ont été unanimement d'avis que la réunion d'un Congrès offrirait le meilleur moyen de faciliter leur entente.

Leurs dites Majestés et le Président de la République Française ont, en conséquence, nommé pour leurs Plénipotentiaires savoir:

Sa Majesté l'Empereur d'Autriche, Roi de Bohême etc. et Roi Apostolique de Hongrie:

le Sieur Jules Comte Andrassy de Csik-Szent-Király et Krasznahorka, Grand d'Espagne de la 1ère classe, Conseiller intime actuel, Son Ministre de la Maison Impériale et des Affaires Etrangères, Feld-Maréchal-Lieutenant dans Ses armées,

le Sieur Louis Comte Károlyi de Nagy-Károly, Chambellan et Conseiller Intime Actuel, Son Ambassadeur

W imię Boga Wszchemogącego.

Najjaśniejszy Cesarz austriacki, Król czeski itd. i apostolski Król Węgier, Najjaśniejszy Cesarz niemiecki, Król pruski Prezydent Rzeczypospolitej francuskiej Najjaśniejsza Królowa połączonego królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandyi, Cesarzowa Indyj, Najjaśniejszy Król Włoch, Najjaśniejszy Cesarz Wszchrosyjski i Najjaśniejszy Cesarz Ottomanów, pragnąc rozstrzygnąć w duchu porządku europejskiego, stosownie do postanowień traktatu paryskiego z dnia 30 marca 1856 roku, kwestye wywołane na Wschodzie przez wypadki lat ostatnich i wojnę, która się skończyła preliminarynym układem w San-Stefano, jednomyślnie byli tego zdania, że zwołanie kongresu przedstawiałoby najlepszy sposób dla ułatwienia ich porozumienia się.

W skutku tego, Najjaśniejsi Monarchowie i Prezydent Rzeczypospolitej francuskiej mianowali swymi pełnomocnikami, a mianowicie:

Najjaśniejszy Cesarz austriacki, Król czeski itd. i apostolski Król Węgier:

hrabiego Juliana Andrassy, Csik-Szent-Király i Krasznahorka, granda hiszpańskiego pierwszej klasy, rzeczywistego radcę tajnego, swego ministra domu cesarskiego i spraw zagranicznych, feldmarszałka - porucznika swych armij;

hrabiego Ludwika Karolyi Nagy-Károly, szambelana i rzeczywistego radcę tajnego, swego ambasadora nad-

Extraordinaire et Plénipotentiaire près Sa Majesté l'Empereur d'Allemagne, Roi de Prusse, et

le Sieur Henri Baron de Haymerle, Conseiller Intime Actuel, Son Ambassadeur Extraordinaire et Plénipotentiaire près Sa Majesté le Roi d'Italie,

Sa Majesté l'Empereur d'Allemagne, Roi de Prusse:

le Sieur Othon Prince de Bismarck, Son Président du Conseil des Ministres de Prusse, Chancelier de l'Empire,

le Sieur Bernard Ernest de Bülow, Son Ministre d'Etat et Secrétaire d'Etat au Département des Affaires Etrangères, et

le Sieur Chlodwig Charles Victor Prince de Hohenlohe-Schillingsfürst, Prince de Ratibor et Corvey, Son Ambassadeur Extraordinaire et Plénipotentiaire près la République Française, Grand-Chambellan de la Couronne de Bavière,

Le président de la République Française:

le Sieur William Henri Waddington, Sénateur, Membre de l'Institut, Ministre Secrétaire d'Etat au Département des Affaires Etrangères,

le Sieur Charles Raymond de La Croix de Chevrière, Comte de Saint-Vallier, Sénateur, Ambassadeur Extraordinaire et Plénipotentiaire de France près Sa Majesté l'Empereur d'Allemagne, Roi de Prusse, et

le Sieur Félix Hippolyte Desprez, Conseiller d'Etat, Ministre Plénipotentiaire de première classe, chargé de la Direction des affaires politiques au Ministère des Affaires Etrangères,

Sa Majesté la Reine du Royaume-Uni de la Grande Bretagne et d'Irlande, Impératrice des Indes:

zwyyczajnego i pełnomocnego przy Najjaśniejszym Cesarzu niemieckim, Królu pruskim, i

barona Haymerle, rzeczywistego radcę tajnego, swego ambasadora nadzwyczajnego i pełnomocnego przy Najjaśniejszym Królu włoskim.

Najjaśniejszy Cesarz niemiecki, Król pruski:

księcia Ottona Bismarcka, swego prezesa rady ministrów pruskich, kancelerza państwa;

pana Bernarda Ernesta Bülowa, swego ministra państwa i sekretarza państwa do spraw zagranicznych, i

pana Klodwiga Karola Wiktora, księcia Hohenlohe-Schillingsfürst, księcia Raciborskiego i Corvey, swego ambasadora nadzwyczajnego i pełnomocnego przy Rzeczypospolitej francuskiej, szambelana dworu bawarskiego.

Prezydent Rzeczypospolitej francuskiej:

pana Wilhelma Henryka Waddingtona, senatora, członka instytutu, ministra, sekretarza stanu w wydziale spraw zagranicznych;

pana Karola Raymonda de la Croix de Chevrière, hrabiego de Saint-Vallier, senatora, ambasadora nadzwyczajnego i pełnomocnego Francji przy Najjaśniejszym Cesarzu niemieckim, Królu pruskim, i

pana Feliksa Hipolita Desprez, radcę stanu, ministra pełnomocnego pierwszej klasy, zarządzającego wydziałem spraw politycznych w ministerstwie spraw zagranicznych.

Najjaśniejsza Królowa połączonego królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandyi, Cesarzowa Indyj:

le très-honorable Benjamin Disraeli, Comte de Beaconsfield, Vicomte Hughenden, Pair du Parlement, Membre du très-honorable Conseil Privé de Sa Majesté, Premier Lord de la Trésorerie de Sa Majesté et Premier Ministre d'Angleterre,

le très-honorable Robert Arthur Talbot Gascoyne Cecil, Marquis de Salisbury, Comte de Salisbury, Vicomte Cranborne, Baron Cecil, Pair du Parlement, Membre du très-honorable Conseil Privé de Sa Majesté, Principal Secrétaire d'Etat de Sa Majesté au Département des Affaires Etrangères, et

le très-honorable Lord Odo William Léopold Russell, Membre du Conseil Privé de Sa Majesté, Son Ambassadeur Extraordinaire et Plénipotentiaire près Sa Majesté l'Empereur d'Allemagne, Roi de Prusse,

Sa Majesté le Roi d'Italie:

le Sieur Louis, Comte Corti, Sénateur, Son Ministre des Affaires Etrangères, et

le Sieur Edouard, Comte de Launay, Son Ambassadeur Extraordinaire et Plénipotentiaire près Sa Majesté l'Empereur d'Allemagne, Roi de Prusse,

Sa Majesté l'Empereur de toutes les Russies:

le Sieur Alexandre, Prince Gortchacow, Son Chancelier de l'Empire;

le Sieur Pierre, Comte de Schouvaloff, Général de Cavalerie, Son Aide-de-camp Général, Membre du Conseil de l'Empire et Son Ambassadeur Extraordinaire et Plénipotentiaire près Sa Majesté Britannique, et

le Sieur Paul d'Oubril, Conseiller Privé Actuel, Son Ambassadeur Extraordinaire et Plénipotentiaire près Sa Majesté l'Empereur d'Allemagne, Roi de Prusse, et

najszanowniejszego Benjamina Disraeli, hrabiego Beaconsfield, wicehrabiego Hughenden, para parlamentu, członka rady tajnej Jej Królewskiej Mości, pierwszego lorda skarbu Jej Królewskiej Mości i pierwszego ministra Anglii;

najszanowniejszego Roberta Artura Talbot Gascoyne Cecil, margrabiego de Salisbury, hrabiego de Salisbury, wicehrabiego Cranborne, barona Cecil, para parlamentu, członka rady tajnej Jej Królewskiej Mości, głównego sekretarza stanu Jej Królewskiej Mości w wydziale spraw zagranicznych, i

najszanowniejszego lorda Odo Williama Leopolda Russel, członka rady tajnej Jej Królewskiej Mości, swego ambasadora nadzwyczajnego i pełnomocnego przy Najjaśniejszym Cesarzu niemieckim, Królu pruskim.

Najjaśniejszy Król włoski:

hrabiego Ludwika Corti, senatora, swego ministra spraw zagranicznych, i

hrabiego Edwarda de Launay, swego ambasadora nadzwyczajnego i pełnomocnego przy Najjaśniejszym Cesarzu niemieckim, Królu pruskim.

Najjaśniejszy Cesarz Wszzech Rosyi:

księcia Aleksandra Górczakowa, swego kanclerza państwa;

hrabiego Piotra Szuwałowa, jenerała jazdy, swojego jenerał-adjutanta, członka rady państwa i swego ambasadora nadzwyczajnego i pełnomocnego przy Najjaśniejszej Królowej Wielkiej Brytanii, i

pana Pawła Oubril, rzeczywistego radcę tajnego, swego ambasadora nadzwyczajnego i pełnomocnego przy Najjaśniejszym Cesarzu niemieckim, Królu pruskim.

Sa Majesté l'Empereur des Ottomans:

Alexandre Carathéodory Pacha, Son Ministre des travaux publics,

Mehemed Ali Pacha, Muchir de Ses armées, et

Sadoullah Bey, Son Ambassadeur Extraordinaire et Plénipotentiaire près Sa Majesté l'Empereur d'Allemagne, Roi de Prusse,

Lesquels, suivant la proposition de la Cour d'Autriche-Hongrie et sur l'invitation de la Cour d'Allemagne, se sont réunis à Berlin munis de pleins pouvoirs qui ont été trouvés en bonne et due forme.

L'accord s'étant heureusement établi entre eux, ils sont convenus des stipulations suivantes:

Article I.

La Bulgarie est constituée en Principauté autonome et tributaire sous la suzeraineté de S. M. I. le Sultan; elle aura un Gouvernement chrétien et une milice nationale.

Article II.

La Principauté de Bulgarie comprendra les territoires ci-après:

La frontière suit, au Nord, la rive droite du Danube depuis l'ancienne frontière de Serbie jusqu'à un point à déterminer par une Commission Européenne à l'Est de Silistrie et, de là, se dirige vers la Mer Noire au Sud de Mangalia qui est rattaché au territoire roumain. La Mer Noire forme la limite Est de la Bulgarie. Au Sud, la frontière remonte, depuis son embouchure, le thalweg du ruisseau près duquel se trouvent les villages Hodžakiöj, Selam-Kiöj, Aivadšik, Kulibe, Sudžuluk; traverse obliquement la vallée du Deli Kamčik, passe au Sud de Belibe et de Kemhalik et au Nord de Hadžimahale, après avoir franchi le Deli Kamčik à 2¹/₂ kilomètres en amont de Cengei;

Najjaśniejszy Cesarz Ottomanów:

Aleksandra Karatéodory, paszę, swego ministra robót publicznych;

Mehemeda-Ali paszę, muszyra swej armii, i

Sadullah-beja, swego ambadora nadzwyczajnego i pełnomocnego przy Najjaśniejszym Cesarzu niemieckim, Królu pruskim;

którzy skutkiem propozycyi dworu austriacko-węgierskiego i na zaproszenie dworu niemieckiego, zgromadzili się w Berlinie, zaopatrzeni w pełnomocnictwa, znalezione w formie właściwej i ustanowionej.

W skutku szczęśliwie doszłej między nimi zgody ułożyli oni warunki następujące:

Artykuł I.

Bułgaria zostaje ukonstytuowana jako księstwo autonomiczne i hołdownicze, pod zwierzchnictwem Najjaśniejszego Sultana; będzie ona miała rząd chrześcijański i milicję narodową.

Artykuł II.

Księstwo bułgarskie będzie zawierało w sobie terytorya następujące:

Granica idzie na północ prawym brzegiem Dunaju, poczynając od starej granicy Serbii do punktu, który zostanie określony przez komisją europejską, na wschód do Sylistryi a stamtąd skierowuje się ku morzu Czarnemu, na południe od Mangalii, która przyłącza się do terytoryum rumuńskiego. Morze czarne tworzy granicę wschodnią Bułgarii. Na południe granica idzie w górę korytem Dunaju, zaczynając od jego ujścia, w pobliżu którego znajdują się wsie Hodža Kioj, Ajwadżik, Kulibe, Sudžuluk; przecina skośnie dolinę Deli-Kamczik, przechodzi ku południowi od Belibe i Kembalika a ku północy od Hadžimahale, przeszedłszy przez Deli-Kamczik o 2¹/₂ kilometrów powyżej Czengej;

gagne la crête à un point situé entre Tekenlik et Aidos-bredža et la suit par Karnabad Balkan, Prisevica Balkan, Kazan Balkan, au Nord de Kotel, jusqu'à Demir Kapu. Elle continue par la chaîne principale du Grand Balkan dont elle suit toute l'étendue jusqu'au sommet de Kosica.

Là, elle quitte la crête du Balkan, descend vers le Sud entre les villages de Pirtop et de Dužanci, laissés l'un à la Bulgarie et l'autre à la Roumélie Orientale jusqu'au ruisseau de Tuzlu Dere, suit ce cours d'eau jusqu'à sa jonction avec la Topolnica, puis cette rivière jusqu'à son confluent avec Smovskio Dere près du village de Petricevo, laissant à la Roumélie Orientale une zone de deux kilomètres de rayon en amont de ce confluent, remonte entre les ruisseaux de Tmovskio Dere et la Kamenica suivant la ligne de partage des eaux, pour tourner au Sud-Ouest à la hauteur de Voinjak et gagner directement le point 875 de la carte de l'état-major Autrichien.

La ligne frontière coupe en ligne droite le bassin supérieur du ruisseau d'Ichtiman Dere, passe entre Bogdina et Karaùla, pour retrouver la ligne de partage des eaux séparant les bassins de l'Isker et de la Marica, entre Čamurli et Hadžilar, suit cette ligne par les sommets de Velina Mogila, le col 531, Zmailica Vrh, Sumnatica et rejoint la limite administrative du Sandjak de Sofia entre Sivri Taš et Čadir Tepe.

De Čadir Tepe, la frontière, se dirigeant au Sud-Ouest, suit la ligne de partage des eaux entre les bassins du Mesta Karasu d'un côté, et du Struma Karasu de l'autre, longe les crêtes des montagnes du Rhodope appelées Demir Kapu, Iskoftepe, Kadimesar Balkan et Aiji Gedük jusqu'à Kapetnik Balkan et se confond ainsi avec l'ancienne frontière administrative du Sandjak de Sofia.

dosięga grzbietu gór w punkcie, leżącym pomiędzy Tekenlikiem i Aidos-Bredža, i idzie takowym przez Karnabad-Balkan, Priszewica-Balkan, Kazan-Balkan, na północ od Kotła do Demir-Kapu. Granica ta ciągnie się po głównym łańcuchu Wielkiego Bałkanu i idzie przez całą jego rozciągłość do wierzchołka Kosica.

Tu opuszcza grzbiet Bałkanów, spuszcza się ku południowi pomiędzy wsiami Pirtop i Dužancy, z których pierwsza zostaje przy Bułgarii a druga przy Rumelii wschodniej, do połączenia się takowego z Topolnicą, potem tąż rzeką do połączenia się jej z Smowskio-Dere, w pobliżu wsi Petriczewo, pozostawiając przy Rumelii wschodniej przestrzeń w promieniu dwóch kilometrów powyżej tego połączenia się, idzie wyżej pomiędzy strumieniami Smowskio-Dere i Kamienica, ciągnąc się linią rozdziału wód; dalej na wysokości Wojniaku zawraca ku południo-zachodowi i dociera w prostym kierunku punktu 875 oznaczonego na mapie austriackiego sztabu jeneralnego.

Linia graniczna przecina w prostym kierunku górny wodozbiór strumienia Ichtiman-Dere, przechodzi pomiędzy Bogdiną i Karaulą, dociera do linii rozdziału wód basenów Iskera i Maricy, pomiędzy Czamurły i Hadżilarem idzie po tej linii szczytami Welina-Mogily przez przewał 531, Zmailica-Wrh, Sumnaticę i dotyka do granicy administracyjnej sandżaku Sofijskiego pomiędzy Sewri-Tasz i Czatyry-Tepe.

Od Czatyry-Tepe granica skierowując się ku południo-zachodowi, idzie linią rozdziału wód pomiędzy wodozbiórami Mesta-Karasu z jednej strony a Struma-Karasu z drugiej, przechodzi po szczytach gór Rhodope, nazywanych Demir-Kapu, Iskoftepe, Kadimesar-Balkan i Adzi-Gediuk aż do Kapetnik-Balkanu i zlewa się takim sposobem z dawną granicą administracyjną sandżaku Sofijskiego

De Kapetnik Balkan, la frontière est indiquée par la ligne de partage des eaux entre les vallées de la Rilska reka et de la Bistrice reka et suit le contrefort appelé Vodenica Planina pour descendre dans la vallée de la Strúma au confluent de cette rivière avec la Rilska reka, laissant le village de Barakli à la Turquie. Elle remonte alors au Sud du village de Jelešnica, pour atteindre, par la ligne la plus courte, la chaîne de Golema Planina au sommet de Gitka et y rejoindre l'ancienne frontière administrative du Sandjak de Sofia, laissant toutefois à la Turquie la totalité du bassin de la Suha reka.

Du Mont Gitka, la frontière Ouest se dirige vers le mont Crni Vrh par les montagnes de Karvena Jabuka, en suivant l'ancienne limite administrative du Sandjak de Sofia, dans la partie supérieure des bassins de Egrisu et de la Lepnica, gravit avec elle les crêtes de Babina polana et arrive au mont Crni Vrh.

Du mont Crni Vrh, la frontière suit la ligne de partage des eaux entre la Strúma et la Morawa par les sommets du Strešer, Vilogolo et Mešid Planina, rejoint par la Gačina, Crna Trava, Darkovska et Drainica plan, puis, le Deščani Kladanec, la ligne de partage des eaux de la Haute Sukowa et de la Morawa, va directement sur le Stol et en descend pour couper à 1000 mètres au Nord-Ouest du village de Seguša la route de Sofia à Pirot. Elle remonte en ligne droite sur la Vidlič Planina et, de là, sur le mont Radočina dans la chaîne du Kodža Balkan, laissant à la Serbie le village de Dojkinci et à la Bulgarie celui de Senakos.

Du sommet du mont Radočina la frontière suit vers l'Ouest la crête des Balkans par Ciprovec Balkan et Stara Planina jusqu'à l'ancienne frontière orientale de la Principauté de Serbie près de la Kula Smiljova Čuka, et, de là, cette ancienne frontière jusqu'au Danube qu'elle rejoint à Rakovitza.

Od Kapetnik-Balkanu granica wskazana jest linią rozdziału wód pomiędzy dolinami Rilska-reka i Bistrice-reka i idzie poprzecznem pasmem gór zwanem Wodenica-Planina, spuszcza się w dolinę Strumy przy spotkaniu się tej rzeki z Rilska-reka, pozostawiając wieś Barakli przy Turcyi. Następnie podnosi się ku południowi od wsi Jelešnica, dosięga najkrótszą linią łańcucha gór Golema-Planina u szczytu Gitka i tu dotyka do dawnej granicy administracyjnej sandżaku Sofijskiego, pozostawiając wszakże przy Turcyi cały wodozbiór Suchej-reki.

Od góry Gitka, granica wschodnia skierowyywa się ku górze Crni-Wrh, przez góry Karwena-Jabuka, trzymając się dawnej granicy administracyjnej sandżaku Sofijskiego, w górnych częściach wodozbiórów Egrisu i Lepnicy, dosięga wraz z nią szczytów Babina-Polany a stąd góry Crni-Wrh.

Od góry Crni-Wrh granica idzie linią rozdziału wód pomiędzy Strumą i Morawą przez szczyty Streszer, Wilogolo i Meszid-Planina, dalej przez Gaczinę, Crna-Trawa, Darkowska i Drainica-Planina, oraz przez Deszczani-Kładanec dosięga rozdziału wód Górnego Sukowo i Morawy, idzie prosto na Stoł i spuszcza się stamtąd, przecina drogę z Sofii do Pirotu, w odległości 1000 metrów na północo-zachód od wsi Segusza. Podnosi się potem w prostej linii na Widlicz-Planinę a stąd na górę Radočina, w łańcuchu gór Kodža-Balkan, pozostawiając przy Serbii wieś Dojkinci a przy Bułgaryi wieś Senakos.

Od szczytu góry Radoczyca granica skierowyywa się ku zachodowi grzbietem gór Bałkańskich przez Cziprowiec-Balkan i Stara-Planina do dawnej granicy wschodniej księstwa Serbskiego około Kula Smiliowa-Czuka a stąd tąż granicą do Dunaju, do którego dociera pod Rakowicą.

Cette délimitation sera fixée sur les lieux par la Commission Européenne où les Puissances signataires seront représentées. Il est entendu :

1. Que cette Commission prendra en considération la nécessité pour S. M. I. le Sultan de pouvoir défendre les frontières du Balkan de la Roumélie Orientale.
2. Qu'il ne pourra être élevé de fortifications dans un rayon de 10 kilomètres autour de Samakow.

Article III.

Le Prince de Bulgarie sera librement élu par la population et confirmé par la S. Porte avec l'assentiment des Puissances. Aucun membre des dynasties régnantes des Grandes Puissances Européennes ne pourra être élu Prince de Bulgarie.

En cas de vacance de la dignité princière, l'élection du nouveau Prince se fera aux mêmes conditions et dans les mêmes formes.

Article IV.

Une assemblée de notables de la Bulgarie, convoquée à Tirnovo, élaborera, avant l'élection du Prince, le règlement organique de la Principauté.

Dans les localités où les Bulgares sont mêlés à des populations Turques, Roumaines, Grecques ou autres, il sera tenu compte des droits et des intérêts de ces populations en ce qui concerne les élections et l'élaboration du règlement organique.

Article V.

Les dispositions suivantes formeront la base du droit public de la Bulgarie :

La distinction des croyances religieuses et des confessions ne pourra être opposée à personne comme un motif d'exclusion ou d'incapacité en ce qui concerne la jouissance des droits civils et politiques, l'admission aux emplois publics, fonctions et honneurs ou l'exer-

Rozgraniczenie to będzie ustanowione na miejscu przez komisję europejską, w której mocarstwa podpisane na traktacie, będą reprezentowane. Samo przez się rozumie się:

1. Że komisya ta weźmie na uwagę konieczność dla Najjaśniejszego Sultana, aby był w możności bronić granic Bałkanów w Rumelii wschodniej.
2. Że w promieniu 10 kilometrów na około Samakowa nie będą mogły być wznoszone fortyfikacye.

Artykuł III.

Książę Bułgarski będzie swobodnie wybierany przez ludność i zatwierdzany przez Wysoką Portę, za zgodą mocarstw. Żaden z członków dynastij panujących w wielkich mocarstwach europejskich nie może być wybierany na księcia Bułgaryi.

W razie, jeśli godność księcia Bułgarskiego zawakuje, wybór nowego księcia dokonywany być ma w tych samych warunkach i w tej samej formie.

Artykuł IV.

Zgromadzenie notablów Bułgaryi, zwołane do Tirnowy, opracuje przed wyborem księcia, ustawę organiczną księstwa.

W miejscowościach, gdzie Bułgarowie są pomieszani z ludnościami: turecką, rumuńską, grecką i innemi, wzięte będą na uwagę prawa i interesa tych ludności pod względem wyborów i opracowania ustawy organicznej.

Artykuł V.

Następne postanowienia mają służyć za podstawę do prawa publicznego w Bułgaryi:

Różnica wiar religijnych i wyznań nie może służyć za powód do wyłączenia kogokolwiek lub do uznania niedolnym używania wszelkich praw cywilnych i politycznych, przypuszczenia do urzędów publicznych, obowiązków służbowych lub zaszczytów, albo do odda-

cice des différentes professions et industries, dans quelque localité que ce soit.

La liberté et la pratique extérieure de tous les cultes sont assurées à tous les ressortissans de la Bulgarie aussi bien qu'aux étrangers et aucune entrave ne pourra être apportée soit à l'organisation hiérarchique des différentes comunions, soit à leurs rapports avec leurs chefs spirituels.

Article VI.

L'administration provisoire de la Bulgarie sera dirigée jusqu'à l'achèvement du règlement organique par un commissaire Impérial Russe. Un commissaire Impérial Ottoman ainsi que les consuls délégués ad hoc par les autres Puissances signataires du présent traité seront appelés à l'assister à l'effet de contrôler le fonctionnement de ce régime provisoire. En cas de dissentiment entre les consuls délégués, la majorité décidera et, en cas de divergence entre cette majorité et le commissaire Impérial Russe ou le commissaire Impérial Ottoman, les Représentants des Puissances signataires à Constantinople, réunis en Conférence, devront prononcer.

Article VII.

Le régime provisoire ne pourra être prolongé au delà d'un délai de neuf mois à partir de l'échange des ratifications du présent Traité.

Lorsque le règlement organique sera terminé, il sera procédé immédiatement à l'élection du Prince de Bulgarie. Aussitôt que le Prince aura été institué, la nouvelle organisation sera mise en vigueur et la Principauté entrera en pleine jouissance de son autonomie.

Article VIII.

Les traités de commerce et de navigation ainsi que toutes les conventions et arrangements conclus entre les Pui-

wania się rozmaitym swobodnym profesyom i przemysłowi w jakiegokolwiek miejscowości.

Wszystkim mieszkańcom Bułgarii, również jak i cudzoziemcom, zapewnioną zostaje swoboda i wewnętrzne odprawianie wszelkich obrzędów religijnych nie mogą być również stawiane żadne przeszkody w organizacyi hierarchicznej stowarzyszeń religijnych, oraz w stosunkach ich z ich naczelnikami duchownymi.

Artykuł VI.

Tymczasowy zarząd Bułgarii, do czasu ostatecznego ułożenia ustawy organicznej, będzie się znajdował pod kierownictwem rosyjskiego cesarskiego komisarza. Dla dopomagania mu, celem kontrolowania czynności tego zarządu tymczasowego, będą delegowani cesarski komisarz ottomański oraz konsulowie, wyznaczeni do tego przez inne mocarstwa, które podpisały traktat niniejszy. W razie różności zdań pomiędzy konsulami, rozstrzygać będzie większość a w razie niezgody tej większości z cesarskim komisarzem rosyjskim lub cesarskim komisarzem ottomańskim, reprezentanci w Konstantynopolu mocarstw, które podpisały traktat, zebrawszy się na konferencyę, wydadzą decyzyę.

Artykuł VII.

Zarząd tymczasowy nie może trwać dłużej nad dziewięć miesięcy od daty wymiany ratyfikacyi niniejszego traktatu.

Skoro ustawa organiczna zostanie ukończoną, niezwłocznie przystąpionem być ma do wyboru księcia Bułgarii. Jak tylko książę zostanie zainstalowany, nowy zarząd będzie wprowadzony i księstwo wejdzie w pełne używanie swojej autonomii.

Artykuł VIII.

Traktaty handlu i żeglugi oraz wszelkie konwencye i układy, zawierane pomiędzy obcemi mocarstwami i Portą i

sances étrangères et la Porte et aujourd'hui en vigueur sont maintenus dans la Principauté de Bulgarie et aucun changement n'y sera apporté à l'égard d'aucune Puissance avant qu'elle n'y ait donné son consentement.

Aucun droit de transit ne sera prélevé en Bulgarie sur les marchandises traversant cette Principauté.

Les nationaux et le commerce de toutes les Puissances y seront traités sur le pied d'une parfaite égalité.

Les immunités et privilèges des sujets étrangers ainsi que les droits de juridiction et de protection consulaires tels qu'ils ont été établis par les capitulations et les usages resteront en pleine vigueur tant qu'ils n'auront pas été modifiés du consentement des parties intéressées.

Article IX.

Le montant du tribut annuel que la Principauté de Bulgarie paiera à la Cour Suzeraine en le versant à la banque que la S. Porte désignera ultérieurement sera déterminé par un accord entre les Puissances signataires du présent traité, à la fin de la première année du fonctionnement de la nouvelle organisation. Ce tribut sera établi sur le revenu moyen du territoire de la Principauté.

La Bulgarie devant supporter une part de la dette publique de l'Empire, lorsque les Puissances détermineront le tribut, elles prendront en considération la partie de cette dette qui pourrait être attribuée à la Principauté sur la base d'une équitable proportion.

Article X.

La Bulgarie est substituée au Gouvernement Impérial Ottoman dans ses charges et obligations envers la compagnie du chemin de fer de Roustchouk-Varna, à partir de l'échange des ratifications du présent Traité. Le règlement

obecnie obowiązujące, zachowują swą siłę w księstwie Bułgarii i żadna zmiana nie będzie w nich zaprowadzona w stosunku do któregoś z mocarstw dopóty, dopóki nie nastąpi zgoda ze strony tegoż mocarstwa.

Żadna opłata tranzytowa nie będzie pobierana w Bułgarii od towarów przewożonych przez księstwo.

Poddani i handel wszystkich mocarstw, będą traktowani w niej na stopie zupełnej równości.

Ulgi i przywileje poddanych cudzoziemskich, również jak prawa jurysdykcji i protekcji konsularnej, w tej mierze jak były ustanowione przez kapitulacje i zwyczaje, pozostaną w swej całkowitej mocy dopóty, dopóki nie będą zmodyfikowane za zgodą stron interesowanych.

Artykuł IX.

Wysokość daniny corocznej, jaką księstwo bułgarskie będzie płaciło dworowi zwierzchniczemu, wnosząc takową do banku, który wskazany ma być w następstwie przez Wysoką Portę, określona zostanie za porozumieniem się pomiędzy mocarstwami, które podpisały traktat niniejszy, z końcem pierwszego roku funkcyonowania nowego zarządu. Danina ta będzie obliczoną podług średniej cyfry dochodu księstwa.

Bułgaria będzie obowiązana wziąć na siebie część długu publicznego cesarstwa; mocarstwa, przy określaniu daniny, wezmą w rachunek tę część długu, która powinna przypaść na udział księstwa podług słusznego rozkładu.

Artykuł X.

Bułgaria zastąpi rząd cesarski otomański w jego obowiązkach i zobowiązaniach względem kompanii drogi żelaznej Ruszczucko-Warneńskiej, od dnia wymiany ratyfikacji niniejszego traktatu. Uregulowanie dawniejszych ra-

des comptes antérieurs est réservé à une entente entre la S. Porte, le gouvernement de la Principauté et l'administration de cette compagnie.

La Principauté de Bulgarie est de même substituée, pour sa part, aux engagements que la S. Porte a contractés tant envers l'Autriche-Hongrie qu'envers la compagnie pour l'exploitation des chemins de fer de la Turquie d'Europe par rapport à l'achèvement et au raccordement ainsi qu'à l'exploitation des lignes ferrées situées sur son territoire.

Les conventions nécessaires pour régler ces questions seront conclues entre l'Autriche-Hongrie, la Porte, la Serbie et la Principauté de Bulgarie immédiatement après la conclusion de la paix.

Article XI.

L'armée Ottomane ne séjournera plus en Bulgarie; toutes les anciennes forteresses seront rasées aux frais de la Principauté dans le délai d'un an ou plus tôt si faire se peut; le Gouvernement local prendra immédiatement des mesures pour les détruire et ne pourra en faire construire de nouvelles. La S. Porte aura le droit de disposer à sa guise du matériel de guerre et autres objets appartenant au Gouvernement Ottoman et qui seraient restés dans les forteresses du Danube déjà évacuées en vertu de l'armistice du 31 Janvier ainsi que de ceux qui se trouveraient dans les places fortes de Schoumla et de Varna.

Article XII.

Les propriétaires musulmans ou autres qui fixeraient leur résidence personnelle hors de la Principauté pourront y conserver leurs immeubles en les affermant ou en les faisant administrer par des tiers.

Une commission turco-bulgare sera chargée de régler, dans le courant de deux années, toutes les affaires relatives au mode d'aliénation, d'exploitation ou

chunków pozostawionem jest porozumieniu się pomiędzy Wysoką Portą, rządem księstwa i zarządem owej kompanii.

Podobnie księstwo bułgarskie zastępuje w odpowiedniej części Wysoką Portę w zobowiązaniach, przyjętych przez nią tak względem monarchyi austriacko-węgierskiej jak i kompanii eksploatacyi dróg żelaznych w Turcyi europejskiej, co się dotyczy ukończenia, połączenia i eksploatacyi linii dróg żelaznych, znajdujących się na jego terytoryum.

Konwencye, niezbędne dla ostatecznego rozstrzygnięcia tych kwestyj, zawarte zostaną pomiędzy monarchyą austriacko-węgierską, Portą, Serbią i księstwem bułgarskiem, bezzwłocznie po zawarciu pokoju.

Artykuł XI.

Armia ottomańska nie będzie więcej przebywała w Bułgaryi. Wszystkie stare fortece będą zburzone kosztem księstwa w ciągu jednego roku, lub wcześniej, jeśli można. Rząd miejscowy przedsięweźmie niezwłocznie środki dla ich zniszczenia i nie będzie mógł budować nowych. Wysoka Porta będzie miała prawo rozporządzać podług swej woli materiałem wojennym i innymi przedmiotami, należącymi do rządu ottomańskiego, które pozostały w twierdzach dunajskich, już opuszczonych przez wojska na mocy rozejmu z dnia 31 stycznia, równie jak temi, które się znajdują w twierdzach Szumli i Warnie.

Artykuł XII.

Właściciele Muzułmanie lub inni, którzyby osiedlili się po za granicami księstwa, będą w niem mogli zachować swe nieruchomości, wypuszczając je w dzierżawę lub oddając w administracyę innych osób.

Komisya turecko-bułgarska będzie miała zleczone załatwić i urządzić w przeciągu dwóch lat wszystkie sprawy i kwestye, tyczące się sposobu alienacyi,

d'usage pour le compte de la S. Porte, des propriétés de l'État et des fondations pieuses (vacoufs) ainsi que les questions relatives aux intérêts des particuliers qui pourraient s'y trouver engagés.

Les ressortissans de la Principauté de Bulgarie qui voyageront ou séjourneront dans les autres parties de l'Empire Ottoman seront soumis aux autorités et aux lois ottomanes.

Article XIII.

Il est formé au Sud des Balkans une province qui prendra le nom de „Roumélie Orientale“ et qui restera placée sous l'autorité politique et militaire directe de S. M. I. le Sultan, dans des conditions d'autonomie administrative. Elle aura un gouverneur général chrétien.

Article XIV.

La Roumélie Orientale est limitée au Nord et au Nord-Ouest par la Bulgarie et comprend les territoires inclus dans le tracé suivant:

Partant de la Mer Noire, la ligne frontière remonte depuis son embouchure, le thalweg du ruisseau près duquel se trouvent les villages Hodżakiöj, Selam Kiöj, Aivadsik, Kulibe, Sudżuluk, traverse obliquement la vallée du Deli Kamčik, passe au Sud de Belibe et de Kembalik et au Nord de Hadżimahale, après avoir franchi le Deli Kamčik à 2½ kilomètres en amont de Čengei; gagne la crête à un point situé entre Tekenlik et Aidos-Bredża, et la suit par Karnabad Balkan, Prisevica Balkan, Kazan Balkan, au Nord de Kotel jusqu'à Demir Kapu. Elle continue par la chaîne principale du Grand Balkan, dont elle suit toute l'étendue jusqu'au sommet de Kosica.

A ce point, la frontière occidentale de la Roumélie quitte la crête du Balkan, descend vers le Sud entre les villages des Pirtop et de Dużanci, laissés l'un à

eksploatacyi lub użytkowania, na rachunek Wysokiej Porty, posiadłości rządowych i fundacyj pobożnych (wakuf), równie jak i kwestye, tyżące się związanych z takowemi interesów osób prywatnych.

Mieszkańcy księstwa bułgarskiego, podróżujący lub przebywający w innych częściach cesarstwa ottomańskiego podlegać będą władzom i prawom ottomańskim.

Artykuł XIII.

Na południe od Bałkanów uformowaną zostaje prowincya, która przybierze nazwę „Rumelii Wschodniej“ i która zostanie umieszczoną pod bezpośrednią władzą polityczną i militarną Najjaśniejszego Sultana na warunkach autonomii administracyjnej. Będzie ona miała gubernatora jeneralnego chrześcianina.

Artykuł XIV.

Rumelia wschodnia graniczy na północ i północo-zachód z Bułgaryą i obejmuje w sobie terytorya, zawierające się w następnem określeniu:

Poczynając od morza Czarnego, linia pogranicza postępuje korytem strumienia, zaczynając od ujścia takowego, w pobliżu którego to strumienia znajdują się wsie Hodżakioj, Selam-Kioj, Ajwadżyk, Kulibe i Sudżuluk, przecina ukośnie dolinę Deli-Kamecziku, przechodzi na południe od Pelibe i Kemhaliku a na północ od Hadżimahale, przeszedłszy przez Deli-Kameczik o 2½ kilometry powyżej Čengei, dosięga szczytu gór w punkcie leżącym pomiędzy Tekenlik i Aidos-Bredża i idzie takowym przez Karnabad-Balkan, Priszewica-Balkan, Kazan-Balkan, na północ od Kotla do Demir-Kapu. Ciągnie się dalej po głównym łańcuchu Wielkich-Balkanów i idzie przez całą ich rozciągłość do wierzchołka Kosica.

W tym punkcie zachodnia granica Rumelii opuszcza grzbiet Bałkanu, spuszcza się ku południowi pomiędzy wsiami Pirtop i Dużanci, z których pierwsza

la Bulgarie et l'autre à la Roumélie Orientale, jusqu'au ruisseau de Tuzlu Dere, suit ce cours d'eau jusqu'à sa jonction avec la Topolnica, puis cette rivière jusqu'à son confluent avec Smovskio Dere près du village de Petričevo laissant à la Roumélie Orientale une zone de deux kilomètres de rayon en amont de ce confluent, remonte entre les ruisseaux de Smovskio Dere et la Kamenica, suivant la ligne de partage des eaux, pour tourner au Sud-Ouest, à la hauteur de Voinjak et gagner directement le point 875 de la carte de l'état major autrichien.

La ligne frontière coupe, en ligne droite, le bassin supérieur du ruisseau d'Ichtiman Dere, passe entre Bogdina et Karaula, pour retrouver la ligne de partage des eaux séparant les bassins de l'Isker et de la Marica entre Čamurli et Hadžilar, suit cette ligne par les sommets de Velina Mogila, le col 531, Zmailica Vrh, Sumnatica et rejoint la limite administrative du Sandjak de Sofia entre Sivri Taš et Čadir Tepe.

La frontière de la Roumélie se sépare de celle de la Bulgarie au mont Čadir Tepe, en suivant la ligne de partage des eaux entre le bassin de la Marica et de ses affluents d'un côté, et du Mesta Karasu et de ses affluents de l'autre, et prend les directions Sud-Est et Sud, par la crête des Montagnes Despoto Dagħ, vers le Mont Kruschowa (point de départ de la ligne du Traité de San-Stefano).

Du Mont Kruschowa, la frontière se conforme au tracé déterminé par le Traité de San Stefano, c'est-à-dire la chaîne des Balkans noirs (Kara Balkan), les montagnes Kulaghy-Dagħ, Eschek-Tschepelli, Karakolas et Ischiklar d'où elle descend directement vers le Sud-Est pour rejoindre la rivière Arda dont elle suit le thalweg jusqu'à un point située près du village d'Adačali qui reste à la Turquie.

De ce point, la ligne frontière gravit la crête de Beštepe Dagħ qu'elle suit

zostaje przy Bułgarii a druga przy Rumelii wschodniej do strumienia Tuzlu Dere, postępuje z jego biegiem do spotkania się takowego z Topelnicą, potem tą rzeką do zlania się jej z Smovskio-Dere, w pobliżu wsi Petriczewo, pozostawiając przy Rumelii wschodniej przestrzeń w promieniu dwóch kilometrów powyżej tego zbiegu, idzie w górę pomiędzy strumieniami Smovskio-Dere i Kamenica, po linii podziału wód, dalej na wyżynie Wojniaku zawraca ku południo-zachodowi i dochodzi w prostym kierunku punktu 875 mapy sztabu jeneralnego austriackiego.

Linia graniczna przecina w prostym kierunku wyższy basen strumienia Ichtiman-Dere, przechodzi między Bogdina i Karaulą, dosięga podziału wód basenów Iskier i Marica pomiędzy Čamurli i Hadžilarem, postępuje tą linią wierzchołkami Welina-Mogily przez grzbiet 531, Zmailicy-Wrh, Sumnaticy i łączy się z granicą administracyjną sandżaku Sofijskiego pomiędzy Siwri-Tasz i Czadyr-Tepe.

Granica Rumelii oddziela się od granicy Bułgarii przy górze Czadyr-Tepe, postępując linią podziału wód basenów Mary i jej dopływów z jednej strony a Mesta-Karasu i jej dopływów z drugiej i przybiera kierunki południowo-wschodni i południowy przez wierzchołki gór Despoto-Dagħ do góry Kruszewa (punktu wyjścia linii granicznej traktatu San-Stefańskiego).

Od góry Kruszewa granica odpowiada w zupełności granicy określonej układem San-Stefańskim, t.j. idzie przez łańcuch Czarnych Bałkanów (Kara-Balkany), przez góry Kulaszy-Dagħ, Eszek-Czepeku, Karoklas i Isziklar, stąd spuszcza się prosto ku południo-wschodowi dla dotarcia do rzeki Arda, której łożyskiem idzie do punktu, leżącego w pobliżu wsi Ada-Czali, pozostającej przy Turcyi.

Od tego punktu linia graniczna wznosi się do wierzchołka Besztepe-

pour descendre et traverser la Maritza à un point situé à 5 kilomètres en amont du pont du Mustafa Pacha; elle se dirige ensuite vers le Nord par la ligne de partage des eaux entre Demirhanli Dere et les petits affluents de la Maritza jusqu'à Küdeler Bair, d'où elle se dirige à l'Est sur Sakar Bair, de là, traverse la vallée de la Tundza allant vers Büyük Derbend, qu'elle laisse au Nord, ainsi que Soudzak. De Büyük Derbend, elle reprend la ligne de partage des eaux entre les affluents de la Tundza au Nord et ceux de la Maritza au Sud, jusqu'à hauteur de Kaibilar qui reste à la Roumélie Orientale, passe au Sud de V. Almali entre le bassin de la Maritza au Sud et différents cours d'eau qui se rendent directement vers la Mer Noire, entre les villages de Belevrin et Alatli; elle suit au Nord de Karanlik les crêtes de Vosna et Zuvak, la ligne qui sépare les eaux de la Duka de celles du Karagacz-Su et rejoint la Mer Noire entre les deux rivières de ce nom.

Article XV.

S. M. le Sultan aura le droit de pourvoir à la défense des frontières de terre et de mer de la province en élevant des fortifications sur ces frontières et en y entretenant des troupes.

L'ordre intérieur est maintenu dans la Roumélie Orientale par une gendarmerie indigène assistée d'une milice locale.

Pour la composition de ces deux corps dont les officiers sont nommés par le Sultan, il sera tenu compte, suivant les localités, de la religion des habitants.

S. M. I. le Sultan s'engage à ne point employer de troupes irrégulières telles que Bachibozouks et Circassiens dans les garnisons de frontières. Les troupes régulières destinées à ce service ne pourront, en aucun cas, être cantonnées

Dagh, w którym postępuje, aby się spuścić i przeciąć Maricę w punkcie leżącym o pięć kilometrów powyżej mostu Rustafa-paszy; następnie kieruje się ku północy linią podziału wód pomiędzy Demirhanli-Dere i drobnymi dopływami Maricy do Kiudeler-Bairu, skąd idzie na wschód do Sakar-Bairu, potem przecina dolinę Tundży, kierując się ku Bujuk-Derbent, pozostawiając takowy na północ, równie jak i Sudzak. Z Bujuk-Derbentu idzie znów po linii rozdziału wód między dopływami Tundży na północy i Maricy na południu aż do wzgórza Kajbilar, które pozostaje przy Rumelii wschodniej; przechodzi na południe od W. Almali pomiędzy basenem Maricy na południe i rozmaitemi potokami wpadającymi bezpośrednio do morza Czarnego, pomiędzy wsiami Belevrin i Alatli; ciągnie się ku północy od Karanliku przez wierzchołki Vosny i Suwaku, po linii oddzielającej wody Duki od wód Karagacz-Su i dochodzi do morza Czarnego między dwiema rzekami tejże nazwy.

Artykuł XV.

Najjaśniejszy Sultan będzie miał prawo postarać się o obronę granic lądowych i morskich prowincyj, wznosząc fortyfikacje na tych granicach i utrzymując w nich wojsko.

Porządek wewnętrzny utrzymywany być ma w Rumelii wschodniej przez żandarmerią krajową przy pomocy milicji miejscowej.

Przy formowaniu tych dwóch oddziałów, których oficerowie będą mianowani przez Sultana, uwzględniona zostanie stosownie do miejscowości, religia mieszkańców.

Najjaśniejszy Sultan zobowiązuje się nie używać w załogach pogranicznych wojsk nieregularnych, jakoto: baszibozuków i czerkiesów. Wojska zaś regularne, przeznaczone do tej służby, w żadnym razie nie będą rozkwaterowane

chez l'habitant. Lorsqu'elles traverseront la province, elles ne pourront y faire de séjour.

Article XVI.

Le gouverneur général aura le droit d'appeler les troupes ottomanes dans les cas où la sécurité intérieure ou extérieure de la province se trouverait menacée. Dans l'éventualité prévue, la S. Porte devra donner connaissance de cette décision ainsi que des nécessités qui la justifient aux Représentants des Puissances à Constantinople.

Article XVII.

Le gouverneur général de la Roumélie Orientale sera nommé par la S. Porte, avec l'assentiment des Puissances, pour un terme de cinq ans.

Article XVIII.

Immédiatement après l'échange des ratifications du présent Traité, une Commission Européenne sera formée pour élaborer, d'accord avec la Porte Ottomane, l'organisation de la Roumélie Orientale. Cette commission aura à déterminer, dans un délai de trois mois, les pouvoirs et les attributions du gouverneur général ainsi que le régime administratif, judiciaire, et financier de la province, en prenant pour point de départ les différentes lois sur les Vilayets et les propositions faites dans la huitième séance de la Conférence de Constantinople.

L'ensemble des dispositions arrêtées pour la Roumélie Orientale fera l'objet d'un Firman Impérial qui sera promulgué par la Sublime Porte et dont elle donnera communication aux Puissances.

Article XIX.

La Commission Européenne sera chargée d'administrer, d'accord avec la Sublime Porte, les finances de la province jusqu'à l'achèvement de la nouvelle organisation.

u mieszkańców. Przy przejściu przez prowincye, wojska te nie będą się w niej zatrzymywać.

Artykuł XVI.

Gubernator jeneralny będzie miał prawo przywoływać wojsko ottomańskie w razie, jeśliby bezpieczeństwo wewnętrzne lub zewnętrzne prowincyi było zagrożone. Wrazie przewidzianej ewentualności, Wysoka Porta obowiązana jest zawiadomić reprezentantów mocarstw w Konstantynopolu o powziętej przez nią decyzji i o przyczynach, które takową wywołały.

Artykuł XVII.

Gubernator jeneralny Rumelii wschodniej będzie mianowany przez Wysoką Portę, za zgodą państw, na termin pięcioletni.

Artykuł XVIII.

Niezwłocznie po wymianie ratyfikacyi traktatu niniejszego, wyznaczoną zostanie komisya europejska dla opracowania, łącznie z Portą Ottomańską, organizacyi Rumelii wschodniej. Komisya ta obowiązana będzie określić w terminie trzymiesięcznym, zakres władzy i atrybucye gubernatora jeneralnego, oraz sposób zarządu administracyjnego, sądowego i finansowego prowincyi, biorąc za zasadę takowego rozmaite prawa o wilajetach oraz propozycye wniesione na ósmym posiedzeniu konferencyi konstantynopolitańskiej.

Zbiór postanowień dotyczących Rumelii wschodniej posłuży za osnowę do firmanu cesarskiego, który zostanie ogłoszony przez Wysoką Portę i zakomunikowany przez nią mocarstwom.

Artykuł XIX.

Komisya europejska zostanie zobowiązana do administrowania, wraz z Wysoką Portą, finansami prowincyi, aż do ostatecznego urządzenia nowej administracyi.

Article XX.

Les traités, conventions et arrangements internationaux de quelque nature qu'ils soient, conclus ou à conclure entre la Porte et les Puissances étrangères, seront applicables dans la Roumélie Orientale comme dans tout l'Empire Ottoman. Les immunités et privilèges acquis aux étrangers, quelle que soit leur condition, seront respectés dans cette province. La S. Porte s'engage à y faire observer les lois générales de l'Empire sur la liberté religieuse en faveur de tous les cultes.

Article XXI.

Les droits et obligations de la S. Porte en ce qui concerne le chemins de fer dans la Roumélie Orientale sont maintenus intégralement.

Article XXII.

L'effectif du corps d'occupation Russe en Bulgarie et dans la Roumélie Orientale sera composé de six divisions d'infanterie et de deux divisions de cavalerie et n'excèdera pas 50.000 hommes. Il sera entretenu aux frais du pays occupé. Les troupes d'occupation conserveront leurs communications avec la Russie, non seulement par la Roumanie d'après les arrangements à conclure entre les deux Etats, mais aussi par les ports de la Mer Noire, Varna et Bourgas, où elles pourront organiser, pour la durée de l'occupation, les dépôts nécessaires.

La durée de l'occupation de la Roumélie Orientale et de la Bulgarie par les troupes Impériales Russes est fixée à neuf mois, à dater de l'échange des ratifications du présent Traité.

Le Gouvernement Impérial Russe s'engage à terminer, dans un délai ultérieur de trois mois, le passage de ses troupes à travers la Roumanie et l'évacuation complète de cette Principauté.

Artykuł XX.

Traktaty, konwencye i układy międzynarodowe, jakiejkolwiek natury, zawarte już lub zawrzeć się mające, między Wysoką Portą a państwami obcemi, będą zastosowywane w Rumelii wschodniej, równie jak w całym państwie otomańskim. Ulgi i przywileje, nadane cudzoziemcom, jakieby bądź było ich stanowisko, będą szanowane w tej prowincyi. Wysoka Porta obowiązuje się przestrzegać w tej prowincyi wypełniania ogólnych praw państwa dotyczących swobody religijnej wszystkich wyznań.

Artykuł XXI.

Prawa i obowiązki Wysokiej Porty odnoszące się do dróg żelaznych w Rumelii wschodniej, pozostają nienaruszone.

Artykuł XXII.

Korpus okupacyjny rosyjski w Bułgarii i Rumelii wschodniej będzie się składał z sześciu dywizyj piechoty i dwóch dywizyj jazdy i nie ma przechodzić 50.000 ludzi. Utrzymywany będzie kosztem zajętego kraju. Wojska okupacyjne zachowają swą komunikację z Rosją nie tylko przez Rumunię na mocy umowy mającej się zawrzeć między obu państwami, lecz przez porty czarnomorskie Warnę i Burgas, w których będą mogły urządzić na cały czas okupacji niezbędne składy.

Termin zajęcia Rumelii wschodniej i Bułgarii przez wojska cesarsko-rosyjskie oznacza się na dziewięć miesięcy od dnia wymiany ratyfikacji niniejszego traktatu.

Cesarski rząd rosyjski zobowiązuje się ukończyć w ciągu terminu trzechmiesięcznego, przeprowadzenie swych wojsk przez Rumunię i zupełne opuszczenie tego księstwa.

Article XXIII.

La Sublime Porte s'engage à appliquer scrupuleusement dans l'île de Crète le règlement organique de 1868 en y apportant les modifications qui seraient jugées équitables.

Des règlements analogues adaptés aux besoins locaux, sauf en ce qui concerne les exemptions d'impôt accordées à la Crète, seront également introduits dans les autres parties de la Turquie d'Europe pour lesquelles une organisation particulière n'a pas été prévue par le présent Traité.

La Sublime Porte chargera des commissions spéciales, au sein desquelles l'élément indigène sera largement représenté, d'élaborer les détails de ces nouveaux règlements dans chaque province.

Le projets d'organisation résultant de ces travaux seront soumis à l'examen de la Sublime Porte qui, avant de promulguer les actes destinés à les mettre en vigueur, prendra l'avis de la Commission Européenne instituée pour la Roumélie Orientale.

Article XXIV.

Dans les cas où la Sublime Porte et la Grèce ne parviendraient pas à s'entendre sur la rectification de frontière indiquée dans le treizième protocole du Congrès de Berlin, l'Allemagne, l'Autriche-Hongrie, la France, la Grande Bretagne, l'Italie et la Russie se réservent d'offrir leur médiation aux deux parties pour faciliter les négociations.

Article XXV.

Le provinces de Bosnie et d'Herzégovine seront occupées et administrées par l'Autriche-Hongrie. Le Gouvernement d'Autriche-Hongrie ne désirant pas se charger de l'administration du Sandjak de Novibazar qui s'étend entre la Serbie et le Monténégro dans la direction sud-est jusqu'au delà de Mitrovitza, l'administration ottomane continuera d'y

Artykuł XXIII.

Wysoka Porta zobowiązuje się zastosować ściśle na wyspie Krecie ustawę organiczną z 1868 roku zaprowadzając w niej zmiany, jakie będą uznane za słuszne.

Podobnie ustawy, zastosowane do potrzeb miejscowych, z wyjątkiem wszakże dotyczących się ulg podatkowych udzielonych Krecie, wprowadzone będą również i w innych częściach Turcji europejskiej, dla których oddzielna organizacja administracyjna nie została przewidziana niniejszym traktatem.

Opracowanie szczegółów tych nowych ustaw poruczone będzie przez Wysoką Portę w każdej prowincyi specjalnym komisjom, w których ludność krajowa otrzyma obszerny udział.

Projekta organizacji, będąc rezultatem owych prac, zostaną przedstawione do roztrząśnienia Wysokiej Porcie. Przed opublikowaniem rozporządzeń, przeznaczonych do wprowadzenia ich w wykonanie, Wysoka Porta zasięgnie zdania komisji europejskiej, ustanowionej dla Rumelii wschodniej.

Artykuł XXIV.

W razach, kiedy pomiędzy Wysoką Portą a Grecją nie nastąpi porozumienie co do sprostowania granic, wskazanego trzynastym protokołem kongresu berlińskiego, Niemcy, monarchya austriacko-węgierska, Francya, Wielka Brytania, Włochy i Rosya pozostawiają sobie prawo ofiarować obu stronom swe pośrednictwo dla ułatwienia układów.

Artykuł XXV.

Prowincye Bośnia i Hercegowina zostaną zajęte i administrowane przez monarchyę austriacko-węgierską. Ponieważ rząd austriacko-węgierski nie pragnie brać na siebie administracji sandzaku Nowobazarskiego, rozciągającego się pomiędzy Serbią i Czarnogórą w kierunku na południo-wschód po za Mitrowicę, przeto administracya otto-

fonctionner. Néanmoins, afin d'assurer le maintien du nouvel état politique ainsi que la liberté et la sécurité des voies de communication, l'Autriche-Hongrie se réserve le droit de tenir garnison et d'avoir des routes militaires et commerciales sur toute l'étendue de cette partie de l'ancien Vilayet de Bosnie.

A cet effet, les Gouvernements d'Autriche-Hongrie et de Turquie se réservent de s'entendre sur les détails.

Article XXVI.

L'indépendance du Monténégro est reconnue par la S. Porte et par toutes celles des Hautes Parties contractantes qui ne l'avaient pas encore admise.

Article XXVII.

Les Hautes Parties contractantes sont d'accord sur les conditions suivantes :

Dans le Monténégro, la distinction des croyances religieuses et des confessions ne pourra être opposée à personne comme un motif d'exclusion ou d'incapacité en ce qui concerne la jouissance des droits civils et politiques, l'admission aux emplois publics, fonctions et honneurs ou l'exercice des différentes professions et industries, dans quelque localité que ce soit. La liberté et la pratique extérieure de tous les cultes seront assurées à tous les ressortissants du Monténégro aussi bien qu'aux étrangers, et aucune entrave ne pourra être apportée soit à l'organisation hiérarchique des différentes communions, soit à leurs rapports avec leurs chefs spirituels.

Article XXVIII.

Les nouvelles frontières du Monténégro sont fixées ainsi qu'il suit :

Le tracé partant de l'Ilinobrd, au nord de Klobuk, descend sur la Trebinjica vers Grančarevo qui reste a

mańska nie przestanie w nim funkcyjnować. Wszelako, aby zapewnić utrzymanie nowego stanu politycznego równie jak swobody i bezpieczeństwa dróg komunikacyjnych, monarchya austriacko-węgierska zachowa sobie prawo utrzymania załogi i posiadania dróg militarnych i handlowych na całej przestrzeni tej części dawnego wilajetu Bośniackiego.

W tym celu rządy monarchyi austriacko-węgierskiej i Turcy zastrzegają sobie porozumienie się co do szczegółów.

Artykuł XXVI.

Niezależność Czarnogóry jest uznana przez Wysoką Portę i przez te wszystkie Wysokie Strony, wchodzące do układów, które jeszcze takowej niezależności nie uznawały.

Artykuł XXVII.

Wysokie Strony kontraktujące zgodziły się na warunki następujące :

W Czarnogórze różnica wiar religijnych i wyznań nie może być powodem do wykluczenia kogokolwiek lub uznania niezdolnym w rzeczach tyczących się używania praw cywilnych i politycznych, dopuszczenia do urzędów publicznych, funkcyj i zaszczytów, lub oddawania się różnym profesjom i przemysłowi w jakiejś miejscowości. Swoboda i odprawianie zewnętrzne obrzędów wszelkich wyznań zostają zapewnione wszystkim krajowcom Czarnogórskim i żadna przeszkoda nie będzie mogła być stawiana tak organizacyi hierarchicznej rozmaitych wyznań, jak i ich stosunkom z swymi naczelnikami duchownymi.

Artykuł XXVIII.

Nowe granice Czarnogóry ustanowione zostają jak następuje :

Linia graniczna, zaczynając od Ilinobrd, na północ Klobuku, spuszcza się po Trebinziecy do Grančarewa,

l'Herzégovine, puis remonte le cours de cette rivière jusqu'à un point situé à un kilomètre en aval du confluent de la Čepelica et, de là, rejoint, par la ligne la plus courte, les hauteurs qui bordent la Trebinjčica. Il se dirige ensuite vers Pitatova, laissant ce village au Monténégro, puis continue par les hauteurs dans la direction nord, en se maintenant, autant que possible, à une distance de 6 kilomètres de la route Bilek-Korito-Gacko, jusqu'au col situé entre la Somina-Planina et le mont Čurilo, d'où il se dirige à l'est par Vratkovići, laissant ce village à l'Herzégovine, jusqu'au mont Orlin. A partir de ce point, la frontière — laissant Ravno au Monténégro — s'avance directement par le nord-nord-est en traversant les sommets du Lebersnik et du Volujak, puis descend par la ligne la plus courte sur la Piva, qu'elle traverse, et rejoint la Tara en passant entre Crkvica et Nedvina. De ce point, elle remonte la Tara jusqu'à Mojkovac d'où elle suit la crête du contrefort jusqu'à Šiškojezero. A partir de cette localité, elle se confond avec l'ancienne frontière jusqu'au village de Sekulare. De là, la nouvelle frontière se dirige par les crêtes de la Mokra Planina, le village de Mokra restant au Monténégro, puis elle gagne le point 2166 de la carte de l'état major autrichien en suivant la chaîne principale et la ligne du partage des eaux, entre le Lim d'un côté, et le Drin, ainsi que la Cievna (Zem) de l'autre.

Elle se confond ensuite avec les limites actuelles entre la tribu des Kući-Drekalovići d'un côté, et la Kućka-Krajna ainsi que les tribus des Klementi et Grudi de l'autre, jusqu'à la plaine de Podgorice, d'où elle se dirige sur Plavnica, laissant à l'Albanie les tribus des Klementi, Grudi et Hoti.

De là, la nouvelle frontière traverse le lac près de l'îlot de Gorica-Topal et, à partir de Gorica-Topal, elle atteint directement les sommets de la crête, d'où

które pozostaje przy Hercegowinie, poczem wznosi się wzdłuż biegu tej rzeki do punktu, znajdującego się w odległości jednego kilometru poniżej spływu Czepliecy a stąd dosięga najkrótszą linią wzgórz, okalających Trebinzicę. Dalej kieruje się ku Pilatowy, pozostawiając tę wieś przy Czarnogórze, ciągnie się po wzgórzach w kierunku północnym, trzymając się o ile można w odległości sześciu kilometrów od drogi Bilek-Korito-Gacko do przevalu, znajdującego się pomiędzy Somina-Planiną i górą Czurło; stąd idzie na wschód przez Vratkovići, pozostawiając tę wieś przy Hercegowinie do góry Orlin. Od tego miejsca granica pozostawiając Rawno Czarnogórze, skierowuje się wprost na północo-wschód, przechodząc przez szczyty Leberszniku i Wołujaku, potem spuszcza się najkrótszą linią na Piwę, przecina ją i dociera do Tary, przeszedłszy pomiędzy Cerkwicą i Niedwiną. Od tego punktu postępuje w górę linią Tary do Mojkowca, skąd ciągnie się grzbietem górzystego pasma do Sziszkojezero. Od tej miejscowości zlewa się z dawną granicą do wsi Szekulare. Stąd nowa granica skierowuje się wierzchołkami Mokrej Planiny, pozostawiając Czarnogórze wieś Mokrą i dochodzi do punktu 2166 mapy austriackiego sztabu jeneralnego, ciągnąc się po głównym łańcuchu i po linii podziału wód pomiędzy Limem z jednej strony a Drinem, oraz Ciewną (Zem) z drugiej.

Dalej linia graniczna zlewa się z istniejącą teraz granicą pomiędzy plemieniem Kuczi-Derkałowiczów z jednej strony a Kuczka-Krajna oraz plemionami Klementi i Grudi z drugiej, aż do równiny Podgorickiej, skąd kieruje się na Pławnicę, pozostawiając przy Albanii plemiona Klementi, Grudi i Hoti.

Stąd nowa granica przecina jezioro w pobliżu wysepki Gorica-Topal a od Gorica-Topal dochodzi w prostym kierunku wierzchołków grzbietu, skąd

elle suit la ligne du partage des eaux entre Megured et Kalimed, laissant Mrković au Monténégro et rejoignant la Mer Adriatique à V. Kruči.

Au Nord-Ouest, le tracé sera formé par une ligne passant de la côte entre les villages Sušana et Zubei et aboutissant à la pointe extrême Sud-Est de la frontière actuelle du Monténégro sur la Vrsuta-Planina.

Article XXIX.

Antivari et son littoral sont annexés au Monténégro sous les conditions suivantes :

Les contrées situés au Sud de ce territoire, d'après la délimitation ci-dessus déterminée, jusqu'à la Bojana, y compris Dulcinjo, seront restituées à la Turquie.

La commune de Spica, jusqu'à la limite septentrionale du territoire indiqué dans la description détaillée des frontières sera incorporée à la Dalmatie.

Il y aura pleine et entière liberté de navigation sur la Bojana pour le Monténégro. Il ne sera pas construit de fortifications sur le parcours de ce fleuve à l'exception de celles qui seraient nécessaires à la défense locale de la place de Scutari lesquelles ne s'étendront pas au delà d'une distance de six kilomètres de cette ville.

Le Monténégro ne pourra avoir ni bâtiments ni pavillon de guerre.

Le port d'Antivari et toutes les eaux du Monténégro resteront fermées aux bâtiments de guerre de toutes les nations.

Les fortifications situées entre le lac et le littoral sur le territoire monténégrin seront rasées et il ne pourra en être élevé de nouvelles dans cette zone.

La police maritime et sanitaire, tant à Antivari que le long de la côte du Monténégro, sera exercée par l'Autriche-Hongrie au moyen de bâtiments légers garde-côtes.

skierowyywa się linią podziału wód między Megured i Kalimed, pozostawiając Mirkowice przy Czarnogórze i dochodząc do morza adryatyckiego w W. Kruči.

Od północo-zachodu granicę tworzy linia, idąca od brzegu pomiędzy wsiami Szumany i Zubee a dochodząca do krańcowego południowo-wschodniego punktu teraźniejszej granicy Czarnogóry na Wrszuta-Planinie.

Artykuł XXIX.

Antiwari i jego terytoryum zostają przyłączone do Czarnogóry pod warunkami następujemi:

Miejscowości leżące na południe od terytoryum, stosownie do wyż wymienionego rozgraniczenia, do r. Bojana, włącznie z Dulcigno, będą zwrócone Turcyi.

Gmina Spizza, do północnej granicy terytoryum, oznaczonego w szczegółowym opisanu granic, będzie włączona do Dalmacyi.

Czarnogórze nadaje się zupełna swoboda żeglugi po r. Bojanie. Zadne fortyfikacye nie będą wznoszone na przebiegu tej rzeki, z wyjątkiem niezbędnych dla miejscowej obrony twierdzy Scutari, które nie mogą się rozciągać dalej jak na sześć kilometrów odległości od tego miasta.

Czarnogóra nie może mieć ani statków wojennych ani flagi wojennej.

Port Antiwari i wszystkie w ogóle wody Czarnogóry zostają zamknięte dla statków wojennych wszystkich narodów.

Fortyfikacye znajdujące się pomiędzy jeziorami i wybrzeżem na terytoryum czarnogórskim, zostaną z ziemią zrównane, i żadne nowe nie mogą być wznoszone w tym pasie.

Nadzór policyjny, morski i sanitarny, tak w Antiwari jak i wzdłuż całego wybrzeża czarnogórskiego wykonywać będzie monarchya austriacko-węgierska za pośrednictwem lekkich statków strażniczych.

Le Monténégro adoptera la législation maritime en vigueur en Dalmatie. De son côté l'Autriche-Hongrie s'engage à accorder sa protection consulaire au pavillon marchand monténégrin.

Le Monténégro devra s'entendre avec l'Autriche-Hongrie sur le droit de construire et d'entretenir à travers le nouveau territoire monténégrin une route et un chemin de fer.

Une entière liberté de communications sera assurée sur ces voies.

Article XXX.

Les Musulmans ou autres qui possèdent des propriétés dans les territoires annexés au Monténégro et qui voudraient fixer leur résidence hors de la Principauté pourront conserver leurs immeubles en les affermant ou en les faisant administrer par des tiers.

Personne ne pourra être exproprié que légalement pour cause d'intérêt public, et moyennant une indemnité préalable.

Une Commission Turco - Monténégrine sera chargée de régler dans le terme de trois ans toutes les affaires relatives au mode d'aliénation, d'exploitation et d'usage pour le compte de la S. Porte des propriétés de l'Etat et des fondations pieuses (Vakoufs) ainsi que les questions relatives aux intérêts des particuliers qui s'y trouveraient engagés.

Article XXXI.

La Principauté du Monténégro s'entendra directement avec la Porte Ottomane sur l'institution d'agents monténégrins à Constantinople et dans certaines localités de l'Empire Ottoman où la nécessité en sera reconnue.

Les Monténégrins voyageant ou séjournant dans l'Empire Ottoman seront soumis aux lois et aux autorités Otto-

Czarnogóra wprowadzi u siebie obowiązujące obecnie w Dalmaeyi prawodawstwo morskie. Monarchya austriacko-węgierska ze swej strony zobowiązuje się udzielać za pośrednictwem swych konsulów opiekę fladze handlowej czarnogórskiej.

Czarnogóra winna się porozumieć z monarchyą austriacko-węgierską co do prawa budowy i utrzymania drog oraz kolei żelaznej przez nowe terytorjum czarnogórskie.

Zupełna swoboda komunikacyi będzie zapewnioną na tych drogach.

Artykuł XXX.

Muzułmanie i inne osoby posiadające własność nieruchomości w miejscowościach wcielonych do Czarnogóry a któreby zapragnęły osiedlić się zewnątrz księstwa, mogą zatrzymać przy sobie swe nieruchomości, oddając je w dzierżawę lub administrując za pośrednictwem innych osób.

Nikt nie może być wywłaszczony z posiadania nieruchomości inaczej jak drogą prawa, dla użytku publicznego i za przedwstępem wynagrodzeniem.

Komisji turecko-czarnogórskiej będzie poruczone ostateczne uregulowanie, w terminie trzechletnim wszelkich spraw, dotyczących sposobu alienowania, eksploatacji i użytkowania na rachunek Wysokiej Porty, własności należących do państwa i fundacyj pobożnych (wakuf), oraz rozstrzygnięcie kwestyj dotyczących interesów osób prywatnych, mogących być zainteresowanymi w tych sprawach.

Artykuł XXXI.

Księstwo Czarnogóra porozumie się bezpośrednio z Wysoką Portą w przedmiocie naznaczenia agentów czarnogórskich w Konstantynopolu i w innych miejscowościach cesarstwa ottomańskiego, gdzie to będzie uznane za konieczne.

Czarnogórcy, podróżujący lub przebywający w cesarstwie ottomańskim, będą podlegali prawom i władzom ture-

manes suivant les principes généraux du droit international et les usages établis concernant les Monténégrins.

Article XXXII.

Les troupes du Monténégro seront tenues d'évacuer dans un délai de vingt jours à partir de l'échange des ratifications du présent Traité ou plus tôt, si faire se peut, le territoire qu'elles occupent en ce moment en dehors des nouvelles limites de la Principauté.

Les troupes Ottomanes évacueront les territoires cédés au Monténégro dans le même délai de vingt jours. Il leur sera toutefois accordé un terme supplémentaire de quinze jours, tant pour quitter les places fortes et pour en retirer les approvisionnements et le matériel, que pour dresser l'inventaire des engins et objets qui ne pourraient être enlevés immédiatement.

Article XXXIII.

Le Monténégro devant supporter une partie de la dette publique ottomane pour les nouveaux territoires qui lui sont attribués par le traité de paix, les Représentants des Puissances à Constantinople en détermineront le montant de concert avec la S. Porte sur une base équitable.

Article XXXIV.

Les Hautes Parties contractantes reconnaissent l'indépendance de la Principauté de Serbie en la rattachant aux conditions exposées dans l'article suivant.

Article XXXV.

En Serbie, la distinction des croyances religieuses et des confessions ne pourra être opposée à personne comme un motif d'exclusion ou d'incapacité en ce qui concerne la jouissance des droits civils et politiques, l'admission aux emplois publics, fonctions et honneurs ou

ekim, stosownie do ogólnych zasad prawa międzynarodowego oraz zwyczajów przyjętych względem Czarnogórców.

Artykuł XXXII.

Wojska czarnogórskie będą obowiązane opuścić w terminie dwudziestodniowym od daty wymiany ratyfikacji niniejszego traktatu, albo wcześniej, jeśli będzie można, terytoryum zajmowane obecnie przez nie zewnątrz nowych granic księstwa.

Wojska ottomańskie opuścić mają z ustąpionych Czarnogórze terytoryów również w terminie dwudziestodniowym. Dany im będzie wszakże dodatkowy termin piętnastodniowy, tak dla opuszczenia miejsc ufortyfikowanych i wywozu stamtąd zapasów żywności oraz materiału wojennego, jako i dla spisania inwentarza przyrządów i przedmiotów, któreby nie mogły być wywiezione bezzwłocznie.

Artykuł XXXIII.

Ponieważ Czarnogóra obowiązana jest wziąć na siebie część ottomańskiego długu państwowego za nowe terytorya, przyznane mu traktatem pokoju, przeto reprezentaci mocarstw w Konstantynopolu określa, wraz z Portą ottomańską, wysokość tej części na słusznej zasadzie.

Artykuł XXXIV.

Wysokie Strony kontraktujące uznają niezawisłość księstwa serbskiego, na warunkach w artykule następującym.

Artykuł XXXV.

W Serbii różnica wiar religijnych i wyznań nie może służyć za powód do wykluczenia kogobądź lub nieprzyznania mu prawa używania praw cywilnych lub politycznych, przypuszczenia do urzędów publicznych lub służbowych i zaszczytów, lub też wykonywania roz-

l'exercice des différentes professions et industries, dans quelque localité que ce soit.

La liberté et la pratique extérieure de tous les cultes seront assurées à tous les ressortissants de la Serbie aussi bien qu'aux étrangers, et aucune entrave ne pourra être apportée soit à l'organisation hiérarchique des différentes communions, soit à leurs rapports avec leurs chefs spirituels.

Article XXXVI.

La Serbie reçoit les territoires inclus dans la délimitation ci-après:

La nouvelle frontière suit le tracé actuel en remontant le thalweg de la Drina depuis son confluent avec la Save, laissant à la Principauté le Mali Zwornik et Sakhar, et continue à longer l'ancienne limite de la Serbie jusqu'au Kopaonik, dont elle se détache au sommet du Kanilug. De là, elle suit d'abord la limite occidentale du Sandjak de Nisch par le contrefort Sud du Kopaonik, par les crêtes de la Marica et Mrdar Planina, qui forment la ligne de partage des eaux entre les bassins de l'Ibar et de la Sitnica d'un côté, et celui de la Toplica de l'autre, laissant Prépolač à la Turquie.

Elle tourne ensuite vers le Sud par la ligne du partage des eaux entre la Brvenica et la Medvedja, laissant tout le bassin de la Medvedja à la Serbie, suit la crête de la Goljak Planina (formant le partage des eaux entre la Kriva Rjeka d'un côté, et la Poljanica, la Veternica et la Morawa de l'autre) jusqu'au sommet de la Poljanica. Puis elle se dirige par le contrefort de la Karpina Planina jusqu'au confluent de la Koinska avec la Morawa, traverse cette rivière, remonte par la ligne de partage des eaux entre le ruisseau Koinska et le ruisseau qui tombe dans la Morawa près de Neradovec, pour rejoindre la Planina Sv. Ilija au dessus de Trgovište.

maitych profesyj i przemysłu w jakiejkolwiek miejscowości.

Swoboda i zewnętrzne odprawianie wszelkich obrzędów religijnych zapewnią się tak wszystkim krajowcom serbskim jak i cudzoziemcom i żadne przeszkody nie mogą być stawiane w hierarchicznej organizacyi rozmaitych stowarzyszeń religijnych oraz w stosunkach ich z naczelnikami duchownymi takowych.

Artykuł XXXVI.

Serbia otrzymuje terytorya zawarte w granicach następujących:

Nowa granica idzie terażniejszą linią graniczną, wznosząc się w górę łożyskiem Driny od zlewu jej z Sawą i pozostawiając przy księstwie Mały Zwornik i Sachar, ciągnie się dalej wzdłuż dawnej granicy Serbii do Kapaoniku, od którego odłącza się na szczycie Kanilug. Stąd idzie początkowo wzdłuż zachodniej granicy sandżaku Nisz południowym przedgórzem Kapaoniku, szczytem Maricy i Mrdar-Planiny, tworzącą linią rozdziałową wód basenów Ibaru i Sitnicy z jednej strony a Toplicy z drugiej, pozostawiając Prepolag przy Turcyi.

Dalej zawraca się ku południowi linią przedziału wodnego Brevnicy i Medwedzi, pozostawiając cały basen Medwedzi przy Serbii, idzie po grzbiecie Golak-Planiny (tworzącej przedział wodny pomiędzy Krivarjoką z jednej strony a Poljanicą, Weternicą i Morawą z drugiej), do szczytu Poljanicy. Następnie skierowuje się po przedgórzu Karpina-Planiny do zlewu Koinska z Morawą, przechodzi tę rzekę, podnosi się po przedziale wód pomiędzy strumieniem Koinska i strumieniem wpadającym do Morawy w pobliżu Neradowca i dochodzi do Planiny św. Ilji, powyżej Torgowiszy. Stąd postępuje szczytem św. Ilji do góry Klucz i przeszedłszy

De ce point, elle suit la crête de Sv. Ilija jusqu'au Mont Kljuc, et, passant par les points indiqués sur la carte par 1516 et 1547 et par la Babina Gora, elle aboutit au Mont Crni vrh.

A partir du Mont Crni Vrh, la nouvelle délimitation se confond avec celle de la Bulgarie, c'est-à-dire :

La ligne frontière suit la ligne de partage des eaux entre la Struma et la Marawa par les sommets du Strešer, Vilogolo et Mešid Planina, rejoint par la Gačina, Crna Trava, Darkovska et Drainica plan, puis le Deščani Kladanec, la ligne de partage des eaux de la Haute Sukowa et de la Morawa, va directement sur le Stol et en descend pour couper, à 1000 mètres au Nord-Ouest du village de Seguša, la route de Sofia à Pirot. Elle remonte, en ligne droite, sur la Vidlič Planina, et de là, sur le Mont Radočina, dans la chaîne du Kodža Balkan, laissant à la Serbie le village de Doikinci et à la Bulgarie celui de Senakos.

Du sommet du Mont Radočina, la frontière suit vers le Nord-Ouest la crête des Balkans par Ciprovec Balkan et Stara Planina jusqu'à l'ancienne frontière orientale de la Principauté de Serbie près la Kula Smiljowa čuka et, de là, cette ancienne frontière jusqu'au Danube qu'elle rejoint à Rakowitza.

Article XXXVII.

Jusqu'à la conclusion de nouveaux arrangements, rien ne sera changé en Serbie aux conditions actuelles des relations commerciales de la Principauté avec les pays étrangers.

Aucun droit de transit ne sera prélevé sur les marchandises traversant la Serbie.

Les immunités et privilèges des sujets étrangers ainsi que les droits de juridiction et de protection consulaires tels qu'ils existent aujourd'hui, resteront en pleine vigueur tant qu'ils n'auront

parcz oznaczone na mapie punkta 1516 i 1547 oraz przez Babinę-Górę, dociera do góry Czarny-Wrh.

Zaczynając od góry Czarny-Wrh, nowa linia graniczna zlewa się z pograniczną linią Bułgarii, a mianowicie :

Od góry Czarny-Wrh, granica idzie podziałem wodnym pomiędzy Strumą i Morawą, wierzchołkami Streszer, Wilogolo i Meskid-Plawiny, przez Gacinę, Crna-Trawa, Darkowska, Drainica-Plan i przez Deskani-Kladanec osiąga przedziału wodnego Górnej-Sukowy i Morawy, idzie prosto na Stoł a spuszczać się odtąd, przecina drogę z Sofii do Pirot; w odległości 1000 metrów na północ-zachód do wsi Segusza, wdziera się znów po linii prostej na Widlicz-Planinę a stąd na górę Radoczycę w łańcuchu gór Kodža-Balkan, pozostawiając przy Serbii wieś Dojkincezi a przy Bułgarii wieś Senakos.

Od wierzchołka góry Radoczyna, granica idzie w kierunku północno-zachodnim po szczyt gór bałkańskich przez Ciprowec-Balkan i Starą-Planinę do dawnej wschodniej granicy księstwa serbskiego, około Kula-Smiljowa-Cuka a stąd tą granicą aż do Dunaju, którego dotyka pod Rakowicą.

Artykuł XXXVII.

Aż do czasu zawarcia nowych układów, nie zajdą w Serbii żadne zmiany w obecnie istniejących warunkach, dotyczących się stosunków handlowych księstwa z obcemi państwami.

Żadna opłata tranzytowa nie będzie pobierana od towarów, przez Serbię przewożonych.

Ulgi i przywileje poddanych cudzoziemskich, równie jak prawa jurysdykcji i protekcji konsularnej, tak jak istnieją obecnie, pozostają w całkowitej mocy, dopóki nie będą zmienione za

pas été modifiés d'un commun accord entre la Principauté et les Puissances intéressées.

Article XXXVIII.

La Principauté de Serbie est substituée, pour sa part, aux engagements que la Sublime Porte a contractés, tant envers l'Autriche-Hongrie qu'envers la compagnie pour l'exploitation des chemins de fer de la Turquie d'Europe par rapport à l'achèvement et au raccordement ainsi qu'à l'exploitation des lignes ferrées à construire sur le territoire nouvellement acquis par la Principauté.

Les conventions nécessaires pour régler ces questions seront conclues, immédiatement après la signature du présent Traité, entre l'Autriche-Hongrie, la Porte, la Serbie et, dans les limites de sa compétence, la Principauté de Bulgarie.

Article XXXIX.

Les musulmans qui possèdent des propriétés dans les territoires annexés à la Serbie et qui voudraient fixer leur résidence hors de la Principauté, pourront y conserver leurs immeubles en les affermant ou en les faisant administrer par des tiers.

Une commission Turco-Serbe sera chargée de régler, dans le délai de trois années, toutes les affaires relatives au mode d'aliénation, d'exploitation ou d'usage pour le compte de la S. Porte, des propriétés de l'Etat et des fondations pieuses (Vakoufs) ainsi que les questions relatives aux intérêts des particuliers qui pourraient s'y trouver engagés.

Article XL.

Jusqu'à la conclusion d'un traité entre la Turquie et la Serbie, les sujets Serbes voyageant ou séjournant dans l'Empire Ottoman seront traités suivant les principes généraux du droit international.

(Poinščeh.)

wspólną zgodą księstwa i mocarstw interesowanych.

Artykuł XXXVIII.

Księstwo Serbia zastępuje w odpowiednim udziale Wysoką Portę, w zobowiązaniach przyjętych przez nią tak względem monarchyi austriacko-węgierskiej jak i względem towarzystwa eksploatacyi dróg żelaznych Turcyi europejskiej, co do ukończenia, połączenia, oraz eksploataowania linii kolei żelaznych, mających być przeprowadzonymi na nowo nabytem przez księstwo terytoryum.

Niezbędne dla rozstrzygnięcia tych kwestyj konwencye zostaną zawarte bezzwłocznie po podpisaniu niniejszego traktatu pomiędzy monarchyą austriacko-węgierską, Serbią i księstwem Bułgaryi w granicach jego kompetencyi.

Artykuł XXXIX.

Muzułmanie posiadający własność nieruchomą w przyłączonych do Serbii terytoryach a którzyby zapragnęli obrać sobie miejsce pobytu po za granicami księstwa, mają prawo zachować w księstwie swe nieruchomości, wydzierżawiając takowe lub poruczając ich zarząd innym osobom.

Komisji turecko-serbskiej poruczonem zostanie ostateczne uregulowanie w terminie oznaczonym, wszystkich spraw, dotyczących sposobu alienowania, eksploatacyi lub użytkowania, na rachunek Wysokiej Porty własności należących do państwa i fundacyj pobożnych (wakuf), oraz rozstrzygnięcie kwestyj dotyczących osób prywatnych, mogących być zainteresowanemi w tych sprawach.

Artykuł XL.

Aż do czasu zawarcia traktatu między Turcyą i Serbią, poddani serbscy, podróżujący lub przebywający w cesarstwie tureckiem, będą traktowani podług zasad ogólnych prawa międzynarodowego.

Article XLI.

Les troupes Serbes seront tenues d'évacuer, dans le délai de quinze jours à partir de l'échange des ratifications du présent Traité, le territoire non compris dans les nouvelles limites de le Principauté.

Les troupes Ottomanes évacueront les territoires cédés à la Serbie dans le même délai de quinze jours. Il leur sera toutefois accordé un terme supplémentaire du même nombre de jours, tant pour quitter les places fortes et pour en retirer les approvisionnements et le matériel, que pour dresser l'inventaire des engins et objets qui ne pourraient être enlevés immédiatement.

Article XLII.

La Serbie devant supporter une partie de la dette publique ottomane pour les nouveaux territoires qui lui sont attribués par le présent Traité, les Représentants à Constantinople en détermineront le montant, de concert avec la S. Porte, sur une base équitable.

Article XLIII.

Les Hautes Parties contractantes reconnaissent l'indépendance de la Roumanie en la rattachant aux conditions exposées dans les deux articles suivants.

Article XLIV.

En Roumanie, la distinction des croyances religieuses et des confessions ne pourra être opposée à personne comme un motif d'exclusion ou d'incapacité en ce qui concerne la jouissance des droits civils et politiques, l'admission aux emplois publics, fonctions et honneurs ou l'exercice des différentes professions et industries, dans quelque localité que ce soit.

La liberté et la pratique extérieure de tous les cultes seront assurées à tous les ressortissants de l'État roumain aussi bien qu'aux étrangers, et aucune entrave

Artykuł XLI.

Wojska serbskie będą zobowiązane opuścić w terminie piętnastodniowym od daty wymiany ratyfikacyi niniejszego traktatu, miejscowości nieobjęte nowemi granicami księstwa.

Wojska ottomańskie opuszczają również w tyuże samym piętnastodniowym terminie terytorya ustąpione Serbii. Udzielony im będzie wszakże termin dodatkowy piętnastodniowy, tak dla opuszczenia miejsc ufortyfikowanych, oraz wywiezienia stamtąd zapasów żywności i materiału wojennego, jak i dla spisania inwentarza, przyrządów i przedmiotów, które nie mogłyby być bezzwłocznie wywiezione.

Artykuł XLII.

Ponieważ Serbia obowiązana jest przyjąć na siebie część ottomańskiego długu państwowego za nowe terytorya, przyznane jej przez traktat niniejszy, przeto reprezentanci mocarstw w Konstantynopolu, łącznie z Wysoką Portą oznaczą wysokość tej części na słusznych podstawach.

Artykuł XLIII.

Wysokie Strony kontraktujące uznają niezawisłość Rumunii w warunkach wyłuszczonej w dwóch artykułach następujących.

Artykuł XLIV.

W Rumunii różnica wiar religijnych i wyznań nie może być powodem do wykluczenia kogobądź lub uznania niedoły w rzeczach dotyczących używania praw cywilnych i politycznych, przyjęcia do urzędów publicznych, służby i zaszczytów, jak również oddawania się rozmaitym profesyom i przemysłowi w jakiejbądź miejscowości.

Swoboda i zewnętrzne odprawianie wszelkich obrzędów religijnych, zapewnionem zostaje tak wszystkim krajowcom państwa rumuńskiego jak i cudzoziem-

ne sera apportée soit à l'organisation hiérarchique des différentes communions, soit à leurs rapports avec leurs chefs spirituels.

Les nationaux de toutes les Puissances, commerçants ou autres, seront traités en Roumanie, sans distinction de religion, sur le pied d'une parfaite égalité.

Article XLV.

La Principauté de Roumanie rétrocède à S. M. l'Empereur de Russie la portion du territoire de la Bessarabie détaché de la Russie en suite du Traité de Paris de 1856 limitée à l'Ouest par le thalweg du Pruth, au midi par le thalweg du bras de Kilia et l'embouchure de Stary-Stamboul.

Article XLVI.

Les îles formant le Delta du Danube ainsi que l'île des Serpents, le Sandjak de Toulteha comprenant les districts (Cazas) de Kilia, Soulina Mahmudié, Isakteha, Toulteha, Matchin, Babadagh, Hirsovo, Kustendje, Medjidie, sont réunis à la Roumanie. La Principauté reçoit en outre le territoire situé au Sud de la Dobrountcha jusqu'à une ligne ayant son point de départ à l'Est de Silistrie et aboutissant à la Mer Noire au Sud de Mangalia.

Le tracé de la frontière sera fixé sur les lieux par la Commission Européenne instituée pour la délimitation de la Bulgarie.

Article XLVII.

La question du partage des eaux et des pêcheries sera soumise à l'arbitrage de la Commission Européenne du Danube.

Article XLVIII.

Aucun droit de transit ne sera prélevé en Roumanie sur les marchandises traversant la Principauté.

Article XLIX.

Des conventions pourront être conclues par la Roumanie pour régler les

com i żadne przeszkody nie mogą być stawiane organizacyi hierarchicznej towarzystw religijnych oraz stosunkom ich z właściwymi naczelnikami duchownymi.

Poddani wszystkich mocarstw, handlujący i inni, będą traktowani w Rumunii bez różnicy wyznań, na stopie zupełnej równości.

Artykuł XLV.

Księstwo rumuńskie odstępuje napowrót Najjaśniejszemu Cesarzowi Wszech Rosyi część terytorium bessarabskiego, oddzieloną od Rosyi w skutku traktatu paryskiego z 1856, ograniczoną od zachodu korytem Prutu, od południa korytem odnogi Kilijskiej i ujściem Starego-Stambułu.

Artykuł XLVI.

Wyspy formujące deltę Dunaju, oraz wyspa Wężowa, sandżak Tulczyński, obejmujący okręgi (Kazy) Kilje, Sulinę, Mahmudje, Isakezę, Tulczę, Maczin, Babadag, Hirsowo, Kiustendże, Medzidje, przyłączone zostaną do Rumunii. Księstwo oprócz tego otrzymuje terytorium, leżące na południe od Dobrudży do linii, zaczynającej się na wschód od Sylistryi i kończącej się przy morzu Czarnem na południe od Mangalii.

Wytknięcie granicy będzie określone na miejscu przez komisję europejską, ustanowioną dla rozgraniczenia Bułgaryi.

Artykuł XLVII.

Kwestya podziału wód i rybołostwa zostanie poddana sądowi polubownemu komisji europejskiej dunajskiej.

Artykuł XLVIII.

Żadne cło tranzytowe nie będzie pobierane w Rumunii od towarów, przewożonych przez księstwo.

Artykuł XLIX.

Dla uregulowania przywilejów i attrybucyj konsulów w rzeczach dotyczą-

privilèges et attributions des Consuls en matière de protection dans la Principauté. Les droits acquis resteront en vigueur tant qu'ils n'auront pas été modifiés d'un commun accord entre la Principauté et les parties intéressées.

Article L.

Jusqu'à la conclusion d'un traité réglant les privilèges et attributions des Consuls entre la Turquie et la Roumanie, les sujets roumains voyageant ou séjournant dans l'Empire Ottoman et les sujets ottomans voyageant ou séjournant en Roumanie jouiront des droits garantis aux sujets des autres Puissances Européennes.

Article LI.

En ce qui concerne les entreprises de travaux publics et autres de même nature, la Roumanie sera substituée, pour tout le territoire cédé, aux droits et obligations de la Sublime Porte.

Article LII.

Afin d'accroître les garanties assurées à la liberté de la navigation sur le Danube reconnue comme étant d'intérêt, européen les Hautes Parties contractantes décident que toutes les forteresses et fortifications qui se trouvent sur le parcours du fleuve depuis les Portes de fer jusqu'à ses embouchures seront rasées et qu'il n'en sera pas élevé de nouvelles. Aucun bâtiment de guerre ne pourra naviguer sur le Danube en aval des Portes de fer, à l'exception des bâtiments légers destinés à la police fluviale et au service des douanes. Les stationnaires des Puissances aux embouchures du Danube pourront toutefois remonter jusqu'à Galatz.

Article LIII.

La Commission Européenne du Danube, au sein de laquelle la Roumaine sera représentée, est maintenue dans ses fonctions et les exercera dorénavant jusqu'à Galatz dans une complète indé-

pendance. Les privilèges et attributions des Consuls en matière de protection dans la Principauté. Les droits acquis resteront en vigueur tant qu'ils n'auront pas été modifiés d'un commun accord entre la Principauté et les parties intéressées.

Artykuł L.

Aż do zawarcia traktatu regulującego przywileje i atrybucye konsulów pomiędzy Turcyą i Rumunią, poddani rumuńscy podróżujący lub przebywający w cesarstwie ottomańskim i poddani ottomańscy podróżujący lub przebywający w Rumunii, używać będą praw zapewnionych poddanym innych mocarstw europejskich.

Artykuł LI.

We wszystkim, co dotyczy przedsiębiorstw robót publicznych i innych podobnego rodzaju, Rumunia postawioną będzie w obrębie ustąpionego jej terytoryum, w prawa i zobowiązania Wysokiej Porty.

Artykuł LII.

Aby wzmocnić rękojmię zapewnioną swobodzie żeglugi na Dunaju, uznanej za leżącą w interesie europejskim, Wysokie Strony kontraktujące postanawiają, że wszelkie fortece i fortyfikacye znajdujące się wzdłuż brzegów rzeki od Wrót żelaznych aż do ujść, zostaną z ziemią zrównane i że nowe nie będą wznoszone. Żaden statek wojenny nie będzie mógł żeglować po Dunaju w dół Wrót żelaznych z wyjątkiem lekkich statków, przeznaczonych dla policyi rzecznej i służby celnej. Statki stacyjne mocarstw w ujściach Dunaju będą wszakże mogły pływać w górę aż do Galacu.

Artykuł LIII.

Europejska dunajska komisya, w łonie której Rumunia będzie reprezentowaną, utrzymaną zostaje w swych czynnościach i pełnić je będzie nadal aż do Galacu w zupełnej niezawisłości od wła-

pendance de l'autorité territoriale. Tous les traités, arrangements, actes et décisions relatifs à ses droits, privilèges prérogatives et obligations sont confirmés.

Articles LIV.

Une année avant l'expiration du terme assigné à la durée de la Commission Européenne, les Puissances se mettront d'accord sur la prolongation de ses pouvoirs ou sur les modifications qu'elles jugeraient nécessaires d'y introduire.

Article LV.

Les réglemens de navigation, de police fluviale et de surveillance depuis les Portes de fer jusqu'à Galatz seront élaborés par la Commission Européenne assistée de délégués des Etats Riverains et mis en harmonie avec ceux qui ont été ou seraient édictés pour le parcours en aval de Galatz.

Article LVI.

La Commission Européenne du Danube s'entendra avec qui de droit pour assurer l'entretien du phare sur l'île des Serpens.

Article LVII.

L'exécution des travaux destinés à faire disparaître les obstacles que les Portes de fer et les Cataractes opposent à la navigation est confiée à l'Autriche-Hongrie. Les Etats Riverains de cette partie du fleuve accorderont toutes les facilités qui pourraient être requises dans l'intérêt des travaux.

Les dispositions de l'article VI du Traité de Londres du 13 Mars 1871 relatives au droit de percevoir une taxe provisoire pour couvrir les frais de ces travaux sont maintenues en faveur de l'Autriche-Hongrie.

Articles LVIII.

La S. Porte cède à l'Empire Russe en Asie les territoires d'Ardahan, Kars

dzy terytoryalnej. Wszelkie traktaty, umowy, akta i decyzje dotyczące jej praw, przywilejów, prerogatyw i zobowiązań, zostają potwierdzone.

Artykuł LIV.

Na rok przed upływem terminu, wyznaczonego do trwania komisji europejskiej, mocarstwa porozumią się co do przedłużenia jej władzy lub co do modyfikacji, jakie uznają za stosowne poczynić.

Artykuł LV.

Przepisy żeglugi, policyi rzecznej i nadzoru od Wrót Żelaznych do Galacu, zostaną opracowane przez komisję europejską przy pomocy delegatów państw nadbrzeżnych i zastosowane do tych, które już były lub będą wydane dla oddziału rzeki w dół Galacu.

Artykuł LVI.

Europejska dunajska komisja porozumie się z kim należy dla zapewnienia utrzymania latarni morskiej na wyspie Wężowej.

Artykuł LVII.

Wykonanie robót przeznaczonych do usunięcia przeszkód, jakie Wrota Żelazne i wodospady stawiają żegludze, powierza się monarchyi austriacko-węgierskiej. Państwa nadbrzeżne tej części rzeki poczynią wszelkie ułatwienia, jakie mogą być wymagane dla powodzenia tych robót.

Postanowienia 6go artykułu traktatu londyńskiego z dnia 13 marca 1871, tyjące się pobierania taksy tymczasowej dla pokrycia wydatków na wykonanie wyż wspomnionych robót, pozostają w swej sile na korzyść monarchyi austriacko-węgierskiej.

Artykuł LVIII.

Wysoka Porta ustępuje cesarstwu rosyjskiemu w Azji terytorya Ardahan,

et Batoum avec ce dernier port, ainsi que tous les territoires compris entre l'ancienne frontière russo-turque et le tracé suivant :

La nouvelle frontière partant de la Mer Noire conformément à la ligne déterminée par le Traité de San Stefano jusqu'à un point au Nord-Ouest de Khorda et au Sud d'Artwin, se prolonge en ligne droite jusqu'à la rivière Tchouroukh, traverse cette rivière et passe à l'Est d'Aschmichen, en allant en ligne droite au Sud pour rejoindre la frontière Russe indiquée dans le Traité de San Stefano à un point au Sud de Nariman, en laissant la ville d'Olti à la Russie. Du point indiqué près de Nariman, la frontière tourne à l'Est, passe par Tebrenee qui reste à la Russie et s'avance jusqu'au Pennek Tschai.

Elle suit cette rivière jusqu'à Bardouz, puis se dirige vers le Sud, en laissant Bardouz et Jönikiou à la Russie. D'un point à l'Ouest du village de Karaougan, la frontière se dirige sur Medjingert, continue en ligne directe vers le sommet de la montagne Kassa Dagh et longe la ligne de partage des eaux entre les affluents de l'Araxe au Nord et ceux du Mourad Sou au Sud, jusqu'à l'ancienne frontière de la Russie.

Article LIX.

S. M. l'Empereur de Russie déclare que Son intention est d'ériger Batoum en port franc, essentiellement commercial.

Article LX.

La vallée d'Alaschkerd et la ville de Bajazid cédées à la Russie par l'article XIX du Traité de San Stefano font retour à la Turquie.

La Sublime Porte cède à la Perse la ville et le territoire de Khotour tel qu'il a été déterminé par la commission mixte Anglo-Russe pour la délimitation des frontières de la Turquie et de la Perse.

Kars i Batum, z portem tego ostatniego, oraz wszystkie terytorya, zawarte pomiędzy dawną granicą rusko-turecką a następną linią graniczną:

Nowa granica poczynając się od morza Czarnego, stosownie do linii granicznej, oznaczonej traktatem San-Stefańskim, do punktu na północo-zachód od Chordy i na południe od Artwinu, ciągnie się prostą linią do rzeki Czoruca, przecina tę rzekę i przechodzi na wschód od Aszmiszenu, idąc prostą linią ku południowi, dla połączenia się z ruską granicą, oznaczoną w traktacie San-Stefańskim, w punkcie na południe od Narimanu, pozostawiając miasto Olti przy Rosyi. Od punktu wskazanego w pobliżu Narimanu, granica zawraca ku wschodowi, przechodzi przez Tebrenek pozostający przy Rosyi i dochodzi do Pennek-Czaju.

Ciągnie się tą rzeką do Bardu, potem skierowuje się ku południowi, pozostawiając Barduz i Jonikiou przy Rosyi. Od punktu znajdującego się na zachód wsi Karagan, granica skierowuje się na Mendzigert, idzie dalej w prostym kierunku do wierzchołka góry Kassadagh i wzdłuż linii przedziału wód dopływów Araksu na północy i Murad-Su na południu, do dawnej granicy rosyjskiej.

Artykuł LIX.

Najjaśniejszy Cesarz Wszech Rosyi oświadcza, że zamiarem jego jest uczynić z Batum port wolny, głównie handlowy.

Artykuł LX.

Dolina Alaszkertu i miasto Bajazid ustąpione Rosyi artykułem XIX traktatu San-Stefańskiego, zostają zwrócone Turcji.

Wysoka Porta ustępuje Persyi miasto i terytoryum Kotur, odpowiednio temu, jak takowe było określone przez komisję mieszana anglo-rosyjską do rozgraniczenia Turcji i Persyi.

Article LXI.

La Sublime Porte s'engage à réaliser, sans plus de retard, les améliorations et les réformes qu'exigent les besoins locaux dans les provinces habitées par les Arméniens et à garantir leur sécurité contre les Circassiens et les Kurdes. Elle donnera connaissance périodiquement des mesures prises à cet effet aux Puissances qui en surveilleront l'application.

Article LXII.

La Sublime Porte ayant exprimé la volonté de maintenir le principe de la liberté religieuse en y donnant l'extension la plus large, les parties contractantes prennent acte de cette déclaration spontanée.

Dans aucune partie de l'Empire Ottoman, la différence de religion ne pourra être opposée à personne comme un motif d'exclusion ou d'incapacité en ce qui concerne l'usage des droits civils et politiques, l'admission aux emplois publics, fonctions et honneurs ou l'exercice des différentes professions et industries.

Tous seront admis, sans distinction de religion, à témoigner devant les tribunaux.

La liberté et la pratique extérieure de tous les cultes sont assurées à tous et aucune entrave ne pourra être apportée soit à l'organisation hiérarchique des différentes communions, soit à leurs rapports avec leurs chefs spirituels.

Les ecclésiastiques, les pèlerins et les moines de toutes les nationalités voyageant dans la Turquie d'Europe ou la Turquie d'Asie jouiront des mêmes droits, avantages et privilèges.

Le droit de protection officielle est reconnu aux agents diplomatiques et consulaires des Puissances en Turquie, tant à l'égard des personnes susmentionnées que de leurs établissements reli-

Artykuł LXI.

Wysoka Porta zobowiązuje się urzeczywistnić bez dłuższego opóźniania, ulepszenia i reformy, jakich wymagają potrzeby miejscowe w prowincjach zamieszkałych przez Armeńczyków, oraz zapewnić bezpieczeństwo przeciw Czerkiesom i Kurdom. Będzie ona komunikowała peryodycznie środki przedsięwzięte przez nią w tym celu, mocarstwom, które mają czuwać nad ich zastosowaniem.

Artykuł LXII.

Ponieważ Wysoka Porta wynurzyła chęć utrzymania zasady swobody religijnej w najobszerniejszym znaczeniu, przeto Strony kontraktujące zaznaczają to dobrowolne oświadczenie.

W żadnej części cesarstwa otomańskiego, równość religii nie może być powodem do wykluczenia kogobądź lub uznania nieudolnym w rzeczach dotyczących używania praw cywilnych i politycznych, przyjęcia urzędników publicznych, służby i zaszczytów lub zajmowania się rozmaitemi profesjami i przemysłem.

Wszyscy bez różnicy religii, dopuszczani będą do świadczenia w sądach.

Swoboda i odprawianie zewnętrzne wszelkich obrzędów religijnych, zapewnione zostaje wszystkim i żadne przeszkody nie mogą być stawiane organizacji hierarchicznej rozmaitych towarzystw religijnych, oraz stosunkom ich z właściwymi naczelnikami duchownymi.

Osoby duchowne, pielgrzymi i zakonnicy wszelkich narodowości, podróżujący w Turcyi europejskiej lub azjatyckiej, będą używali jednakowych praw, korzyści i przywilejów.

Prawo protekcji urzędowej przyznane zostaje agentom dyplomatycznym i konsularnym mocarstw w Turcyi tak pod względem osób wyż wymienionych, jak również pod względem ich zakładów

gieux, de bienfaisance et autres dans les Lieux Saints et ailleurs.

Les droits acquis à la France sont expressément réservés et il est bien entendu qu'aucune atteinte ne saurait être portée au statu quo dans les Lieux Saints.

Les moines du Mont Athos, quel que soit leur pays d'origine, seront maintenus dans leurs possessions et avantages antérieurs et jouiront, sans aucune exception, d'une entière égalité de droits et prérogatives.

Article LXIII.

Le Traité de Paris du 30 Mars 1856 ainsi que le Traité de Londres du 13 Mars 1871 sont maintenus dans toutes celles de leurs dispositions qui ne sont pas abrogées ou modifiées par les stipulations qui précèdent.

Article LXIV.

Le présent traité sera ratifié et les ratifications en seront échangées à Berlin dans un délai de trois semaines ou plus tôt si faire se peut.

En foi de quoi, les Plénipotentiaires respectifs l'ont signé et y ont apposé le sceau de leurs armes.

Fait à Berlin, le treizième jour du mois de Juillet mil huit cent soixante dix-huit.

(L. S.) signé: **Andrássy.**
 (L. S.) „ **Károlyi.**
 (L. S.) „ **Haymerle.**
 (L. S.) „ **v. Bismarck.**
 (L. S.) „ **B. Bülow.**
 (L. S.) „ **Hohenlohe.**
 (L. S.) „ **Waddington.**
 (L. S.) „ **Saint Vallier.**
 (L. S.) „ **H. Desprez.**
 (L. S.) „ **Beaconsfield.**

duchownych, dobroczynnych i innych, w Ziemi świętej i drugih miejscowościach.

Prawa nadane Francji, zostają jej wyraźnie zarezerwowane i ma się rozumieć, że statu quo w Ziemi świętej nie może uleść żadnemu naruszeniu.

Zakonnicy z góry Athos, z jakiegokolwiekby kraju pochodzili, zachowują swe posiadłości i przywileje dawniejsze i będą używali bez żadnego wyjątku, zupełnej równości praw i prerogatyw.

Artykuł LXIII.

Traktat paryski z d. 30 marca 1856. równie jak traktat londyński z 13 czerwca 1871, utrzymują się nadal w swojej sile co do tych wszystkich postanowień, które nie są zniesione lub zmienione przez artykuły niniejszego traktatu.

Artykuł LXIV.

Traktat niniejszy będzie ratyfikowany i ratyfikacye będą wymienione w Berlinie w przeciągu trzech tygodni lub wcześniej, jeśli to będzie możebnem.

W dowód czego takowy wszysecy Pelnomoecnicy podpisali i swe pieczęcie herbowe przyłożyli.

W Berlinie trzynastego lipca, tysiąc ośmset siedmdziesiątego ósmego roku.

(L. S.) podpisano: **Andrássy.**
 (L. S.) „ **Károlyi.**
 (L. S.) „ **Haymerle.**
 (L. S.) „ **v. Bismarck.**
 (L. S.) „ **B. Bülow.**
 (L. S.) „ **Hohenlohe.**
 (L. S.) „ **Waddington.**
 (L. S.) „ **Saint Vallier.**
 (L. S.) „ **H. Desprez.**
 (L. S.) „ **Beaconsfield.**

(L. S.) signé: Salisbury.	(L. S.) podpisano: Salisbury.
(L. S.) „ Odo Russell.	(L. S.) „ Odo Russell.
(L. S.) „ L. Corti.	(L. S.) „ L. Corti.
(L. S.) „ Launay.	(L. S.) „ Launay.
(L. S.) „ Gortchacow.	(L. S.) „ Gorczakow.
(L. S.) „ Schouvaloff.	(L. S.) „ Szuwałow.
(L. S.) „ P. d'Oubril.	(L. S.) „ P. d'Oubril.
(L. S.) „ Al. Carathéodory.	(L. S.) „ Al. Karatheodory.
(L. S.) „ Mehemed Ali.	(L. S.) „ Mehemed Ali.
(L. S.) „ Sadoullah.	(L. S.) „ Sadullah.

Nos visis et perpensis tractatus hujus articulis, eos approbavimus et approbamus in omnibus et singulis dispositionibus, quae in illis continentur, atque ipsas hisce ratas gratasque habere declaramus, verbo Nostro Caesareo et Regio promittentes, Nos eas fideliter adimpleturos esse. In quorum fidem ac robur praesens ratihabitionis Nostrae instrumentum manu Nostra signavimus, sigilloque Nostro Caesareo et Regio adpenso firmari jussimus. Dabantur in Vienna die vigesima sexta mensis Julii anno Domini millesimo octingentesimo septuagesimo octavo. Regnorum Nostrorum trigesimo.

Franciscus Josephus m. p.

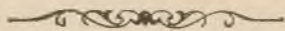

Andrássy m. p.

Ad mandatum Sacrae Caesareae et Regiae Apostolicae Majestatis proprium:

Alphonsus liber baro de **Pont m. p.**,

Alegatus extraordinarius ac Minister plenipotentarius.

Traktat niniejszy zatwierdzony przez obie Izby Rady państwa, ogłasza się niniejszem.

Wiedeń, dnia 29 marca 1879.

Stremayr r. w.

